

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы
шәһәр тибындагы Аксубай поселок Советы
КАРАР

№ 71

10 октябрь 2018 ел

Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставы турында

«Россия Федерациясендә җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Россия Федерациясе Федераль законы, Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы, «җирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында «2007 елның 15 июндәге 100-ФЗ номерлы Россия Федерациясе Федераль законы нигезендә» Татарстан Республикасында җирле үзидарә турында "28.07.2004 №45-ТРЗ Татарстан Республикасы Законы белән, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының "Аксубай шәһәр тибындагы поселогы" муниципаль берәмлеге Уставы, Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының Аксубай шәһәр тибындагы поселогы Советы Карар кабул итте:

1. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставын 1 нче кушымта нигезендә расларга.
2. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Аксубай пгт Советы карарлары үз көчләрән югалткан дип танылсын:
 - №6 от 11.05.2011 ел « Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының Аксубай шәһәр тибындагы поселогы «муниципаль берәмлеге Уставы турында
 - №28 от 17.12.2012 ел "Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында»
 - №18 от 23.12.2014 "Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында"
 - №35 от 22.03.2017 ел "Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында"
3. Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Уставын федераль закон нигезендә билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәвә өчен Юстиция органына җибәрергә.
4. Әлеге карарны Аксубай муниципаль районының рәсми сайтында бастырып чыгарырга (халыкка җиткерергә) <http://aksubayevo.tatarstan.ru>, мәгълүмат стендларында. Татарстан Республикасы хокукый мәгълүмат порталында урнаштыру <http://pravo.tatarstan.ru/>
5. Әлеге карарның үтәлешен контрольдә тотуны үземдә калдырам.

Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районы
Аксубай бистәсе башлыгы,
Аксубай шәһәр тибындагы поселок
советы рәйсе:

К.К.Гилманов

**Татарстан Республикасы
Аксубай муниципаль районы
Аксубай бистәсе Советының
2018 елның 10 октябрдәге 71 нче санлы
карары белән кабул ителде
Аксубай бистәсе Советы рәисе
К. К. Гилманов**

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ АКСУБАЙ МУНИЦИПАЛЬ
РАЙОНЫ
АКСУБАЙ ШӘҺӘР ТИБЫНДАГЫ БИСТӘСЕ МУНИЦИПАЛЬ
БЕРӘМЛЕГЕ УСТАВЫ**

**Аксубай шәһәр тибындагы поселогы
2018ел**

Глава I. Гомуми нигезлэмэләр

1 нче маддә. Шәһәр торак пункты һәм аның статусы

1. «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлегенә «Аксубай муниципаль районы» муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренә территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында «Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2008 елның 19 ноябрәндәге 106-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән шәһәр биләмәсе статусы бирелгән.

2. Муниципаль берәмлекнең рәсми исеме «муниципаль берәмлек «Аксубай муниципаль районының Аксубай шәһәр тибындагы поселогы (алга таба текст буенча торак пункт).

3. «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы» муниципаль берәмлеге Аксубай муниципаль районы составына керә.

2 нче маддә. Торак пунктның территорияль төзелеше

1. Торак пункт территориясе составына шәһәр тибындагы Аксубай поселогы керә.

2. Торак пункт чикләре «Аксубай муниципаль районы «муниципаль берәмлегенә һәм аның составындагы муниципаль берәмлекләренә территорияләре чикләрен билгеләү һәм аларның статусы турында «Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» 2008 елның 19 ноябрәндәге 106-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән.

3. Торак пункт чикләрен үзгәртү, аны үзгәртеп кору Татарстан Республикасы законы белән законнарда билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

3 нче маддә. Торак пунктның рәсми символлары

1. Торак пунктның тарихи, мәдәни, милли һәм башка жирле традицияләренә һәм үзенчәлекләренә чагылдырган үз гербы бар.

2. Рәсми символларның тасвирламасы, аларны куллану тәртибе Аксубай шәһәр тибындагы поселогы муниципаль берәмлеге Советы тарафыннан расланган Торак пункт гербы турында Нигезләмә белән билгеләнә.

4 нче маддә. Халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыру хокукы

1. Жирлектә үзидарә Россия Федерациясе гражданны тарафыннан жирле референдумнарда, муниципаль сайлауларда һәм турыдан-туры ихтыяр белдерүнең башка формаларында катнашу, шулай ук элекке Уставта каралган сайлап куелган һәм башка жирле үзидарә органнары аша башкарыла.

2. Гражданныр, женесенә, расасына, милләтенә, теленә, чыгышына, милек һәм вазифа хәленә, дингә мөнәсәбәтенә, ышануларына, ижтимагый берләшмәләргә каравына карамастан, жирле үзидарәне турыдан-туры һәм үз вәкилләре аша гамәлгә ашыруга тигез хокукларга ия.

Торак пункт территориясендә даими яки күбесенчә яшәүче чит ил гражданныр жирле үзидарә гамәлгә ашырганда Россия Федерациясенә халыкара килешүләренә һәм федераль законнарда ярашлы хокукларга ия.

3. Гражданныр районның жирле үзидарә органнарына һәм жирле үзидарә вазифаи затларына турыдан-туры мөрәжәгать итәргә, жирле үзидарә органнары эшчәнлеге турында мөгълүмат алырга хокуклы.

4. Гражданныр жирле үзидарә органнарына сайларга һәм сайланьрга хокуклы.

5. Россия Федерациясенә дәүләт телен белгән гражданныр муниципаль хезмәтне үтү өчен тигез шартларга һәм аның үтү өчен тигез шартларга ия, аның женесенә, расасына, милләтенә, чыгышына, мөлкәти һәм вазыйфаи хәленә, яшәү урынына, дингә, ышануларга, ижтимагый берләшмәләргә каравына, шулай ук муниципаль хезмәткәрнең һөнәри һәм эшлекле сыйфатларына бәйле булмаган башка шартларга карамастан.

6. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары һәркемгә аның хокукларына һәм ирекләренә турыдан-туры кагылышлы документлар һәм материаллар

белән танышу мөмкинлеген, шулай ук, әгәр законда башкасы каралмаган булса, жирлекнең жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә турында гражданның башка тулы һәм ышанычлы мәғлүмат алу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш.

7. Районның жирле үзидарә органнары массакуләм мәғлүмат чаралары аша һәм башка ысул белән даими рәвештә гражданның торақ пунктны һәм аның аерым территорияләрен үстерүнең иң мөһим мәсьәләләре, гомуми файдаланудагы транспорт, торақ-коммуналь хужалық эше, халықка төрле хезмәтләр күрсәтүче социаль-мәдәни һәм башка учреждениеләр һәм хезмәтләр чөлтәрен үстерү, социаль ташламалар, жәмәгәт тәртибен саклау торышы һәм табиғый һәм техноген гадәттән тыш хәлләр турында хәбәр итәләр 09.02.2009 елгы Федераль закон нигезендә No 8-ФЗ Дәүләт органнары һәм жирле үзидарә органнары эшчәнлегенә турында мәғлүматка керүне тәмин итү турында.

8. Гражданның, оешмалар, әгәр аларның хоқуқлары һәм ирекләре бөзылган дип санасалар, жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затларының қарарларын, гамәлләрен (гамәлсезлеген) судта бәхәсләшәргә хоқуқлы.

5 нче маддә. Жирле үзидарә органнары структурасы

1. Жирле үзидарә органнары структурасына жирлек Советы, жирлек башлығы, жирлекнең башкарма комитеты, жирлекнең Ревизия комиссиясе керә

2. Жирле үзидарә органнары структурасын үзгәртү әлегә уставка үзгәрешләр керту юлы белән башкарыла.

6 нчы маддә. Шәһәр жирлегенә жирле әһәмияттәгә мәсьәләләре

1. Шәһәр жирлегенә жирле әһәмияттәгә мәсьәләләренә түбәндәгеләр керә:

1) жирлек бюджеты проектының төзү һәм қарау, жирлек бюджетын раслау һәм үтәү, аның үтәленән контрольдә тоту, жирлек бюджеты үтәләше турында хисап төзү һәм раслау;

2) жирле салымнары һәм жыемнары билгеләү, үзгәртү һәм бетерү;

3) жирлекнең муниципаль милкендә булган милеккә ия булу, файдалану һәм аның белән идарә итү;

4) торақ пункт чикләрендә Халықны электр, жылылык, газ-һәм су белән тәмин итү, су чығару, халықны ягулык белән тәмин итүне Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыру;

4.1) бердәм жылылык белән тәмин итүче оешманың жылылык белән тәмин итү системасын үстерү, ышанычлылығын һәм энергетик нәтижәләгән арттыру өчен кирәкле жылылык белән тәмин итү объектларын төзү, реконструкцияләү һәм (яки) модернизацияләү буенча чараларны башкаруына муниципаль контрольне бәя зоналарында тормышка ашыру "жылылык белән тәмин итү турында"гы закон;

5) торақ пунктлар чикләрендә жирле әһәмияттәгә автомобиль юлларына қарата юл эшчәнлегенә һәм аларда юл хәрәкәте иминлеген тәмин итү, шул исәптән парк (парковка урыннары) булдыру һәм аларның эшләвен тәмин итү, торақ пунктлар чикләрендә жирле әһәмияттәгә автомобиль юлларының саклануын муниципаль контрольдә тотуны гамәлгә ашыру, шулай ук автомобиль юлларын қуллану һәм юл эшчәнлегенә гамәлгә ашыру өлкәсендә Россия Федерациясе законнары нигезендә башка вәкаләтләргә гамәлгә ашыру;

6) торақ пунктта яшәүче һәм торақ урыннарына мохтаж аз керемле гражданның торақ урыннары белән тәмин итү, муниципаль торақ фондын төзүне һәм тотуны оештыру, торақ төзеләше өчен шартлар тудыру, муниципаль торақ контроленә гамәлгә ашыру, шулай ук торақ законнары нигезендә жирле үзидарә органнарының башка вәкаләтләренә гамәлгә ашыру;

7) халықка транспорт хезмәтләргә күрсәтү өчен шартлар тудыру һәм торақ пункт чикләрендә халықка транспорт хезмәтгә күрсәтүне оештыру;

8) терроризм һәм экстремизмны профилактикалауда, шулай ук торақ пункт чикләрендә терроризм һәм экстремизм күренешләренә нәтижәләрен минимальләштерүдә һәм (яки) бетерүдә қатнашу;

8.1) торак пункт территориясендә яшәүче Россия Федерациясе халыкларының телләрен һәм мәдәниәтен саклауга һәм үстерүгә, мигрантларның социаль һәм мәдәни адаптациясенә, милләтара (этникара) конфликтларны профилактикалауга юнәлдерелгән чараларны гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;

9) торак пункт чикләрендә гадәттән тыш хәлләр нәтижеләрен кисәтүдә һәм бетерүдә катнашу;

10) торак пунктлар чикләрендә янғын куркынычсызлыгының беренчел чараларын тәмин итү;

11) авыл халкын элемтә, жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыру;

12) халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыру, торак пункт китапханәләренең китапханә фондларын тулыландыру һәм саклауны тәмин итү;

13) ял оештыру һәм авыл халкын мәдәниәт оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыру;

14) торак пункт милкендәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәниәт һәйкәлләрен) саклау, куллану һәм популярлаштыру, торак пункт территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) эһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәниәт һәйкәлләрен) саклау;

15) жирле традицион халык сәнгать ижатын үстерү өчен шартлар тудыру, торак пунктта халык сәнгать кәсепләрен саклауда, торгызуда һәм үстерүдә катнашу;

16) жирлек территориясендә физик культура, мәктәп спорты һәм массакүләм спортны үстерү өчен шартлар тудыру, жирлекнең рәсми физкультура-сәламәтләндерү һәм спорт чараларын үткәрүне оештыру;

17) торак пунктта яшәүчеләрнең күпләп ял итү өчен шартлар тудыру һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру, шул исәптән гражданның гомуми файдаланудагы су объектларына һәм аларның яр буйларына ирекле керүен тәмин итү;

18) торак пунктның архив фондларын формалаштыру;

19) торак пункт территориясендә каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым жыю), транспортлау, эшкәртү, утильләштерү, зарарсызландыру, күмү буенча эшчәнлекне оештыруда катнашу;

20) торак пункт территориясен төзекләндерү кагыйдәләрен раслау, аларның үтәлешен контрольдә тоту, күрсәтелгән Кагыйдәләргә ярашлы рәвештә торак пункт территориясен төзекләндерүне оештыру, шулай ук торак пунктлар чикләрендә урнашкан шәһәр урманнарын, аеруча саклана торган табигый территорияләр урманнарын куллануны, саклауны, саклауны, яңадан торгызуны оештыру;

21) жирлекнең генераль планнарын, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләрен раслау, жирлекнең генераль планнары нигезендә эзерләнгән территорияне планлаштыру буенча документацияне раслау, төзелешкә рөхсәтләр бирү (Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында, башка федераль законнарда каралган очраклардан тыш), жирлек территориясендә урнашкан капитал төзелеш объектларын төзегәндә, реконструкцияләгәндә объектларны файдалануга тапшыруга рөхсәт бирү, жирле торак пунктларны шәһәр төзелеше проектлаштыру нормативлары, жирләрне резервлау һәм жир участкаларын муниципаль ихтыяждар өчен жирлек чикләрендә тартып алу, жирлек чикләрендә муниципаль жир контролен гамәлгә ашыру, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда биналарны, корылмаларны карау һәм мондый тикшерүләр барышында ачыкланган бозуларны бетерү турында тәкъдимнәр бирү, планлаштырыла торган төзелеш турында яки шәхси торак төзелеше объектын яки бакча йортын реконструкцияләү (алга таба - планлаштырыла торган төзелеш турында хәбәрнамә) индивидуаль торак төзелеше объектын яки бакча йортын параметрларының билгеләнгән параметрларына һәм индивидуаль торак төзелеше объектын яки бакча йортын жир участогында урнаштыруның рөхсәт ителүенә, планлаштырыла торган

төзелеш турында белдерүдә күрсәтелгән индивидуаль торак төзелеше объекты яки бакча йорты параметрларының билгеләнгән параметрларга һәм (яки) шәхси торак төзелеше объектын яки бакча йортын жир участогында урнаштыруның рөхсәт ителмәве, төзелгән яки реконструкцияләнгән шәхси торак төзелеше объектларының яисә бакча йортының шәхси торак төзелеше объектларын яисә бакча йортларын төзегәндә яисә реконструкцияләгәндә шәһәр төзелеше эшчәнлегенә турындагы закон таләпләренә туры килмәве яки туры килмәве турында хәбәрнамәләр, торак пункт территорияләрендә урнашкан жир кишәрлекләрендәге бакча йортларын төзегәндә яки реконструкцияләгәндә Россия Федерациясә гражданлык законнары нигезендә үз белдеге белән төзелешне сүтү турында Карар кабул итү, үз белдеге белән төзелешне сүтү яки аны рөхсәт ителгән төзелешнең чик параметрларына, капитал төзелеш объектларын реконструкцияләүгә, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләренә, территорияне планлаштыру буенча документациягә яки федераль законнарда билгеләнгән капитал төзелеш объектлары параметрларына мәжбүри таләпләргә туры китерү турында карарлар (алга таба шулай ук - билгеләнгән таләпләргә туры китерү), максатчан билгеләнеш буенча кулланымлы торган яки Россия Федерациясә законнарын бозып кулланылган торган жир кишәрлеген тартып алу турында карарны, Россия Федерациясә Шәһәр төзелеше кодексында каралган очракларда үз белдеге белән төзелешне сүтүне яки аны билгеләнгән таләпләргә туры китерүне гамәлгә ашыру;

22) адреслашу объектларына адреслар бирү, адресларны үзгәртү, юкка чыгару, урам-юл челтәре элементларына исемнәр бирү (федераль эһәмияттәге автомобиль юлларыннан, төбәк яки муниципаль-ара эһәмияттәге автомобиль юлларыннан, муниципаль районның жирле эһәмияттәге автомобиль юлларыннан тыш), торак пункт чикләрендәге планлаштыру структурасы элементларына исемнәр бирү, мондый исемнәренә үзгәртү, юкка чыгару, мәгълүматны Дәүләт адреслы реестрлар;

23) ритуаль хезмәтләр оештыру һәм жирләү урыннарын тоту;

24) территорияль оборона һәм гражданнар оборонасы, халыкны һәм торак пункт территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау буенча чаралар оештыру һәм гамәлгә ашыру;

25) торак пункт территориясендә авария-коткару хезмәтләрен һәм (яки) авария-коткару формованиеләрен булдыру, тоту һәм эшчәнлеген оештыру;

26) су объектларында кешеләрнең иминлеген тәмин итү, аларның тормышларын һәм сәламәтлекләрен саклау буенча чараларны гамәлгә ашыру;

27) жирлек территориясендә жирле эһәмияттәге дөвалау-сәламәтләндерү урыннарын һәм курортларны булдыру, үстерү һәм саклауны тәмин итү, шулай ук жирле эһәмияттәге аеруча саклана торган табигый территорияләренә куллану һәм саклау өлкәсендә муниципаль контрольне гамәлгә ашыру;

28) авыл хужалыгы житештерүен үстерүгә ярдәм итү, кече һәм урта эшқуарлыкны үстерү өчен шартлар тудыру;

29) торак пунктта балалар һәм яшьләр белән эшләү буенча чаралар оештыру һәм гамәлгә ашыру;

30) Россия Федерациясә Су законнары белән билгеләнгән чикләрдә су объектлары хужасының вәкаләтләрен гамәлгә ашыру, халыкны аларны куллануны чикләү турында мәгълүмат бирү;

31) муниципаль урман контролен гамәлгә ашыру;

32) жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданның һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлегенә өчен шартлар тудыру;;

32.1 жирлекнең хезмәт күрсәтелә торган административ участогында эшләү өчен участок полициясә вәкаләтлесе вазыйфасын биләүче хезмәткәргә бина бирү;

32.2 2017 елның 1 гыйнварына кадәр участок полиция вәкаләтлесе вазыйфасын биләүче хезмәткәргә һәм аның гайлә эгзаларына хезмәткәрнең күрсәтелгән вазыйфа буенча вазыйфаларын башкару чорына торак бина бирү;

33) жәмәгать тәртибен саклауда катнашучы гражданнырга һәм аларның берләшмәләренә ярдәм күрсәтү, халык дружиналары эшчәнлеген өчен шартлар тудыру;

34) «коммерцияле булмаган оешмалар турында» 12.01.1996 елгы 7-ФЗ номерлы Федераль законның 311 һәм 313 статьяларында билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә социаль юнәлешле коммерцияле булмаган оешмаларга ярдәм күрсәтү;

35) жирлек ихтыяжлары өчен ясалма жир участкалары булдыру өчен кирәкле эшләрнең үтәлешен тәмин итү, федераль закон нигезендә ясалма жир участогы булдыру турында килешү төзү хокукына ачык аукцион үткәру;

36) торак пункт чикләрендә коррупциягә каршы торучу чараларын гамәлгә ашыру;

37) 2007 елның 24 июлендәге 221-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә Комплекслы кадастр эшләрен башкаруда катнашу.

2. Жирлекнең жирле үзидарә органнары Аксубай муниципаль районының жирле үзидарә органнары белән Россия Федерациясенең Бюджет кодексына ярашлы рәвештә әлегә жирлекләрнең бюджетларыннан муниципаль район бюджетына бирелә торган бюджетара трансфертлар хисабына үз вәкаләтләренә бер өлешен аларга тапшыру турында килешү төзүгә хокуклы.

7 нче маддә. Жирле эһәмияткә мөһим булган чараларга карамаган мөһим булган чараларга хал итүгә шәһәр жирлегенә жирле үзидарә органнарының хокуклары

1. Шәһәр жирлегенә жирле үзидарә органнары:

- 1) торак пункт музейларын булдыру;
- 2) торак пунктта нотариус булмаган очракта, законнарда каралган нотариаль гамәлләр башкару;
- 3) опека һәм попечительлек буенча эшчәнлекне гамәлгә ашыруда катнашу;
- 4) торак пункт территориясендә жирле милли-мәдәни автономияләрнең хокукларын гамәлгә ашыру белән бәйләп эшчәнлекне гамәлгә ашыру өчен шартлар тудыру;
- 5) Россия Федерациясенең халыкларының милли-мәдәни үсешенә һәм торак пункт территориясендә миллиләтара мөнәсәбәтләр өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыруга ярдәм күрсәтү;
- 6) жирлек территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацияләү буенча чараларны оештыруда һәм гамәлгә ашыруда катнашу;
- 7) муниципаль яңгың күзәтчелеген булдыру;
- 8) туризмны үстерү өчен шартлар тудыру;
- 9) кеше хокукларын тәмин итүгә жәмәгать контролендә тотучы жәмәгать күзәтү комиссияләренә һәм мәжбүри тоту урыннарында булган кешеләргә ярдәм күрсәтү;
- 10) «Россия Федерациясендә инвалидларның социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрендәге 181-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә инвалидларның ижтимагый берләшмәләренә, шулай ук Гомумроссия инвалидларның ижтимагый берләшмәләре тарафыннан оештырылган оешмаларга ярдәм күрсәтү;
- 11) торак пункт территориясендә яшәүче караучысыз хайваннарны тоту һәм тоту буенча чараларны гамәлгә ашыру;
- 12) гражданнырга торак законнары нигезендә социаль файдаланудагы торак фондының торак урыннарын арендау шартнамәләре буенча муниципаль торак фондының торак урыннарын биерү;
- 13) "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендә чараларны гамәлгә ашыру;
- 14) инвалидларның, сәламәтлек мөмкинлекләре чикләнгән кешеләрнең, адаптив физик культура һәм адаптив спортның Физик культурасын һәм спортны үстерүгә ярдәм күрсәтү;
- 15) Россия Федерациясенең 1992 елның 7 февралендәге 2300-1 номерлы "кулланучылар хокукларын яклау турында"гы Законнда каралган кулланучылар хокукларын яклау буенча чараларны гамәлгә ашыру.

2. Шәһәр жирлегенәң жирле үзидарә органнары 131-ФЗ номерлы Федераль законның 14 статьясындагы 1 өлешендә күрсәтелгән мәсьәләләргә хәл итәргә, федераль законнарда каралган башка дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруда катнашырга (аларга 131-ФЗ номерлы Федераль законның 19 статьясы нигезендә тапшырылмаган), шулай ук башка муниципаль берәмлекләргә, органнарның жирле үзидарә органнары компетенциясенә кермәгән башка мәсьәләләргә хәл итәргә хокуклы дәүләт хакимияте һәм аларның компетенциясенән федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъектлары законнары белән чыгарылмаган, жирле бюджетлар керемнәре хисабына, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетларыннан бирелгән бюджетара трансфертлардан һәм өстәмә нормативлар буенча салым керемнәре керемнәреннән тыш.

8 нче маддә. Жирлекнең муниципаль-ара хезмәттәшлектә катнашуы

Жирлекнең муниципаль-ара хезмәттәшлектә катнашуы федераль законнар һәм жирле үзидарә турында Татарстан Республикасы законнары нигезендә гамәлгә ашырыла.

9 нчы маддә. Жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре

Жирле үзидарә органнарының дәүләт хакимияте органнары белән үзара мөнәсәбәтләре:

- 1) жирле үзидарә органнарының торак пунктны социаль-иқтисади үстерүгә юнәлдерелгән дәүләт программаларын гамәлгә ашыруда катнашуы;
- 2) жирле үзидарә органнары һәм дәүләт хакимияте органнары арасында килешүләр (килешүләр) төзү;
- 3) даими яки вакытлыча координацион, консультатив, киңәшмә һәм башка эш органнары булдыру;
- 4) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында жирлек Советының закон чыгару инициативасы;
- 5) законнарда билгеләнгән башка үзара эш итү формалары.

10 нчы маддә. Муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу

Жирлектә муниципаль хезмәтне хокукый жайга салу, муниципаль хезмәт вазыйфаларына таләпләргә, муниципаль хезмәткәрнең статусын билгеләүне, муниципаль хезмәт үтү шартларын һәм тәртибен кертәп, «Россия Федерациясендә муниципаль хезмәт турында» 2007 елның 02 мартындагы 25-ФЗ номерлы Федераль закон, «Муниципаль хезмәт турында» 2013 елның 25 июнендәге 50-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы кодексы, жирлек Советы тарафыннан расланган Муниципаль хезмәт турында Нигезләмә һәм жирлекнең муниципаль хокукый актлары белән.

Икенче бүлек. ХАЛЫКНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУ ҺӘМ ХАЛЫКНЫҢ ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘНЕ ГАМӘЛГӘ АШЫРУДА КАТНАШУ ФОРМАЛАРЫ

11 нче маддә. Жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда халыкның турыдан-туры катнашуы

Торак пункт халкы жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда түбәндәге формаларда катнаша:

- 1) жирле референдум;
- 2) муниципаль сайлаулар;
- 3) депутатны, жирле үзидарәнең сайланган вазифалы кешесен чакыртып алу буенча тавыш бирү;
- 4) муниципаль берәмлекнең чикләрен үзгәртү һәм үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү;
- 5) гражданның хокук булдыру инициативасы;
- 6) территорияль ижтимагый үзидарә;
- 7) жәмәгать тыңлаулары; жәмәгать фикер алышулары
- 8) гражданның жыены;
- 9) гражданның конференциясе (делегатлар жыельшы);

- 10) гражданнар арасында сораптыру;
- 11) жирле эһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләрне халык фикер алышуы;
- 12) гражданнарның жирле үзидарә органнарына мөрәжәгатьләре;
- 13) Ижтимагый совет;
- 14) Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килмәгән башка формалар.

12 нче маддә. Жирле референдум

1. Жирле референдум халык тарафыннан жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә хәл итү максатыннан үткәрелә.

2. Жирле референдум жирлекнең бөтен территориясендә «Россия Федерациясе гражданнарының сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә үткәрелә. 06.10.2003 ел по 131-ФЗ Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында.

3. Жирле референдумда катнашу хокукына ия булган гражданнар жирле референдумда катнашырга хокуклы. Гражданнар яшерен тавыш бирүдә гомуми тигез һәм турыдан-туры ихтыяр нигезендә жирле референдумда катнашалар.

4. Жирле референдум үткәрү турында карар жирлек Советы тарафыннан:

- 1) жирле референдумда катнашу хокукына ия гражданнар;
- 2) сайлау берләшмәсе, уставлары сайлауларда һәм (яки) референдумнарда катнашуны күздә тоткан һәм федераль закон белән билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда теркәлгән башка ижтимагый берләшмә;

3) жирлек Советы һәм алар бергәләп тәкъдим иткән жирлек башкарма комитеты житәкчесе.

5. Жирле референдумны гражданнар, сайлау берләшмәләре, башка ижтимагый берләшмәләр инициативасы буенча билгеләү шарты булып әлегә инициативаны яклап имзалар жыю тора, аларның саны референдумда катнашучылар санының биш процентын тәшкил итәргә тиеш, әмма 25 имзадан ким булмаска тиеш.

6. Жирлек Советы һәм жирлек башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан берлектә тәкъдим ителгән референдум үткәрү инициативасы жирлек Советы карары һәм жирлек башкарма комитеты житәкчесе карары белән рәсмиләштерелә. Күрсәтелгән инициативаны тәкъдим итү тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

7. Жирлек Советы Жирле референдум үткәрү инициативасын тәкъдим итү турында документлар жирлек советына кергән көннән алып 30 көн эчендә жирле референдум билгели.

Әгәр жирле референдум жирлек Советы тарафыннан билгеләнгән срокларда билгеләнмәгән булса, референдум гражданнар, сайлау берләшмәләре, жирлек башлыгы, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы Сайлау комиссиясе яки прокурор мөрәжәгәте нигезендә суд тарафыннан билгеләнә. Суд билгеләгән жирле референдумны жирлекнең сайлау комиссиясе оештыра, ә аны үткәрүне тәмин итү Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте башкарма органы яки жирле референдум үткәрүне тәмин итү йөкләнгән башка орган тарафыннан башкарыла.

8. Тавыш бирү нәтижәләре һәм жирле референдумда кабул ителгән карар рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

9. Жирле референдумда кабул ителгән карар жирлек территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазифаи затлары яки жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан раслауга мохтаж түгел.

10. Жирлекнең жирле үзидарә органнары жирле референдумда кабул ителгән карарны, алар арасында вәкаләтләрне аеруга ярашлы рәвештә, әлеге устав белән үтәүне тәмин итә.

11. Жирле референдум үткәрү турында карар, шулай ук жирле референдумда кабул ителгән карар федераль законнарға ярашлы рәвештә суд тәртибендә шикаятә ителергә мөмкин.

13 нче маддә. Муниципаль сайлаулар

1. Жирлектә муниципаль сайлаулар яшерен тавыш бирүдә гомуми тигез һәм турыдан-туры сайлау хокукы нигезендә жирлек Советы депутатларын сайлау максатларында үткәрелә.

2. Жирлек Советы депутаты итеп тавыш бирү көнендә 18 яшькә җиткән һәм сайлау хокукына ия булган Россия Федерациясе гражданы сайлана ала.

3. Муниципаль сайлаулар поселок Советы тарафыннан билгеләнә. Муниципаль сайлаулар билгеләү турында карар тавыш бирү көненә кадәр 90 көннән дә иртәрәк һәм 80 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш. Бу карар массакүләм мәгълүмат чараларында рәсми рәвештә кабул ителгәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарылырга тиеш. Федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән очракларда сайлауларны билгеләү турында карарны жирлекнең сайлау комиссиясе кабул итә.

4. Муниципаль сайлауларны эзәрләү һәм үткәрү сайлау комиссияләренә аларның компетенциясе чикләрендә йөкләнә.

5. Жирлек Советы депутатларын сайлау федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

6. Авыл жирлегә Советы депутатлары сайлау округына сайлаучылар вәкиллегең уртача нормасы нигезендә төзелгән бер мандатлы сайлау округлары буенча сайлана.

7. Тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның иң күп тавышын алган теркәлгән кандидат бер мандатлы сайлау округы буенча сайланган дип таныла.

Әгәр дә жирлек Советы депутатларын сайлауда бер мандатлы сайлау округында тавыш бирү бер кандидат буенча үткәрелсә, тавыш бирүдә катнашкан сайлаучыларның кимендә 50 проценты тавышларын алган кандидат сайланган дип санала. Теркәлгән кандидатлар алган тавышлар саны тигез булганда, элек теркәлгән кандидат сайланган дип санала.

8. Жирлек Советы депутатларын сайлау нәтижеләре рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

14 нче маддә. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү

1. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, сайлаучылар тарафыннан гамәлдәге законнар һәм әлеге Устав нигезендә һәм тәртибендә кире чакырылырга мөмкин.

2. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу нигезләре булып сайлаучыларның аңа карата ышанычын шик астына куючы һәм жирлек башлыгының депутатлык бурычларын яки бурычларын үтәмәүдә, депутат, жирлек башлыгы статусына туры килми торган гамәлләр башкаруда һәм Россия Федерациясе Конституциясен, Татарстан Республикасы Конституциясен, законнарны һәм башкаларны бозуда чагылган депутатның суд тәртибендә расланган конкрет хокуксыз карарлары яки гамәлләре (гамәлсезлегә) тора. Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы норматив хокукый актларының, әлеге устав һәм башка муниципаль норматив хокукый актлар.

3. Авыл жирлегә Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү Халык инициативасы буенча үткәрелә.

4. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу һәм аңа ярдәм итү өчен гражданның имзаларын җыю инициативасын тәкъдим итү өчен муниципаль

сайлауларда катнашу хокукына ия булган кимендэ 10 кешедэн торган инициатив төркем төзелә.

5. Инициатив төркем жирлекнең сайлау комиссиясенә инициатив төркемне теркәү турында үтенеч белән мөрәжәгать итә. Инициатив төркемнең үтенечендә депутатны чакыртып алу өчен нигез булып торган конкрет законсыз карар яки гамәл (гамәл итмәү) күрсәтелергә тиеш, аның туган көне, туган көне, паспорт яки паспортны алыштыручы документ сериясе, номеры һәм датасы, аны биргән органның исеме яки коды, шулай ук инициатив эгъзаның һәр эгъзасының яшәү урыны адресы күрсәтелергә тиеш. Жирлек территориясендә аның исемнән эш итәргә вәкаләтле затлар һәм төркемнәр. Инициатив төркемнең үтенече әлеге төркемнең барлык эгъзалары тарафыннан имзаланырга тиеш. Гаризага суд карары кушылырга тиеш, ул күрсәтелгән законсыз карарны яки депутатның гамәлләрен (гамәлсезлеген) раслый.

6. Инициатив төркемне теркәү, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү инициативасын хуплау өчен имзалар жыю, жыелган имзаларны тикшерү жирле референдум үткөрү өчен закон белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

7. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм жирле референдум үткөрү өчен закон белән билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законда каралган үзенчәлекләренә исәпкә алып үткәрелә.

8. Инициатив төркемнең үтенечен жирлекнең сайлау комиссиясе караган вакытта, жирлек Советы тарафыннан жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирүне билгеләгәндә, тиешле депутат аны чакыртып алу өчен нигез буларак тәкъдим ителгән хәлләр турында аңлатмалар бирергә, кирәкле документларны тапшырырга хокуклы. Әлеге депутат алдан ук, сайлау комиссиясе, жирлек Советы утырышлары уздырылганчы өч көннән дә соңга калмыйча, аларны үткөрү вакыты һәм урыны турында язмача хәбәр итәргә тиеш.

9. Жирлек Советы депутаты, аны чакыртып алу буенча тавыш бирүне үткәргәндә, сайлаучыларга аны чакыртып алу өчен нигез буларак тәкъдим ителгән хәлләр турында аңлатмалар бирү максатыннан, инициатив төркем белән тигез нигездә агитация алып бару хокукына ия.

10. Жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, тиешле сайлау округында теркәлгән сайлаучыларның яртысыннан ким булмаган өлеше кире чакырылган дип санала.

11. Жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү нәтижеләре рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

12. Жирлекнең сайлау комиссиясе 5 көн эчендә, рәсми рәвештә тавыш бирү нәтижеләрен ясаганнан соң, инициатив төркемгә, жирлек советына һәм жирлек советының тиешле депутатына аны кире алу буенча тавыш бирү нәтижеләре турында язмача хәбәр итә.

15 нче маддә. Чикләренә үзгәртү, торак пунктны үзгәртү мәсьәләләре буенча тавыш бирү

1. Чикләренә үзгәртү, торак пунктны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү халыкның күрсәтелгән чикләренә үзгәртүгә, торак пунктны үзгәртеп коруга ризалыгын алу максатыннан үткәрелә.

2. Чикләренә үзгәртү, торак пунктны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән очрактарда торак пунктның бөтен территориясендә яки аның территориясенә бер өлешендә үткәрелә.

3. Жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү жирлек Советы тарафыннан билгеләнә һәм «Россия Федерациясе гражданның

сайлау хокукларының һәм референдумда катнашу хокукының төп гарантияләре турында» 2002 елның 12 июнендәге 67-ФЗ номерлы Федераль закон һәм «жирле референдум турында» 2004 елның 24 мартындагы 23-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртиптә, «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән каралган.

4. Торак пункт чикләрен үзгәртү, торак пунктны үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирү, әгәр анда сайлау хокукына ия булган торак пункт халкының яртысыннан артыгы яки торак пунктның бер өлеше катнашкан булса, узган дип санала. Халыкның торак пункт чикләрен үзгәртүгә ризалыгы, әгәр күрсәтелгән үзгәрешләр өчен тавыш бирүдә катнашкан торак пункт халкының яртысыннан артыгы яки торак пунктның бер өлеше тавыш биргән булса, торак пунктны үзгәртү алынган дип санала.

5. Чикләрен үзгәртү, торак пунктны үзгәртү һәм кабул ителгән карарлар мәсьәләләре буенча тавыш бирү нәтижеләре рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

16 нчы маддә. Гражданның хокук ижаты инициативасы

1. Гражданның әлеге устав һәм жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә хокук булдыру инициативасына хокуклы.

2. Хокук булдыру инициативасы белән сайлау хокукына ия булган гражданның төркеме чыгыш ясыя ала, алар сайлау хокукына ия булган торак пунктта яшәүчеләрнең 3 процентыннан артмый.

3. Хокук булдыру инициативасын гамәлгә ашыру максатыннан гражданның:

гражданның яшәу урыны буенча жылышларын (эшләрен) һәм хокук булдыру инициативасын тикшерү һәм тәкъдим итү буенча башка коллектив чараларны оештыру һәм үткәргү;

хокук булдыру инициативасын тәкъдим итүне хуплау өчен имзалар жыю буенча инициатив төркемнәр булдыру;

торак пунктта яшәүчеләрнең имзаларын жыюны һәм хокук булдыру инициативасын законнарга каршы килмәгән ысуллар белән тәкъдим итүне хуплау өчен агитация алып бару.

4. Жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары гражданның хокук булдыру инициативасын гамәлгә ашыруда ярдәм итәргә тиеш.

5. Гражданның хокук ижаты инициативасын гамәлгә ашыру тәртибдә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проекты жирлек Советы тарафыннан аның ачык утырышында, жирлек башлыгы яки жирлек башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан әлеге устав белән билгеләнгән компетенциягә ярашлы рәвештә, ул кертелгән көннән алып өч ай эчендә мәжбүри каралырга тиеш.

6. Гражданның хокук ижаты инициативасын гамәлгә ашыру тәртибдә кертелгән муниципаль норматив хокукый акт проектына карау процедурасы жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгының, жирлек Башкарма комитетының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

17 нче маддә. Территориаль ижтимагый үзидарә

1. Жирлектә территориаль ижтимагый үзидарә турыдан-туры халык тарафыннан гражданның жыеннары һәм конференцияләре үткәргү, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә органнары булдыру аша башкарыла.

2. Территориаль ижтимагый үзидарә гражданның түбәндәге яшәу территорияләре чикләрендә гамәлгә ашырыла: күп фатирлы торак йортның подъезды; күп фатирлы торак йорт; торак йортлар төркеме; торак микрорайон; торак пункт булмаган торак пункт; торак пункт чикләрендә гражданның башка яшәу территорияләре.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган территория чикләре торак пункт Советы тарафыннан әлеге территориядә яшәүче халык тәкъдиме буенча,

торак пункт Советы тарафыннан расланган шәһәр торак пунктында территориаль ижтимагый үзидарә турында Нигезләмә белән билгеләнгән тәртиптә билгеләнә.

4. Территориаль ижтимагый үзидарә гамәлгә ашырыла торган Территория башка шундый ук Территория составына керә алмый.

5. Территориаль ижтимагый үзидарә аның уставына ярашлы рәвештә юридик зат булырга мөмкин һәм коммерцияле булмаган оешманың оештыру-хокукый формасында дәүләт теркәвенә алынырга тиеш.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә уставында:

1) ул гамәлгә ашырыла торган территория;

2) Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенң максатлары, бурычлары, формалары һәм төп юнәлешләре;

3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарын формалаштыру, вәкаләтләрән, хокукларын һәм бурычларын туктату тәртибе, вәкаләтләре срогы;

4) карар кабул итү тәртибе;

5) милекне сатып алу тәртибе, шулай ук күрсәтелгән милектән һәм финанс чараларыннан файдалану һәм алар белән идарә итү тәртибе;

6) территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруны туктату тәртибе.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегә мәсьәләләре буенча гражданнар жыйналары, конференцияләре аның уставына ярашлы рәвештә чакырыла.

8. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар жыйнашы, әгәр анда тиешле территориядә яшәүчеләрнең яртысыннан ким булмаган өлеше катнашса, хокуклы дип санала.

Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча гражданнар конференциясе, әгәр анда гражданнар жыйналарында сайланган делегатларның кимендә өчтән икесе катнаша икән, хокукый дип санала.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыручы гражданнар жыйнашының, конференциясенң аерым вәкаләтләрәнә түбәндәгеләр керә:

1) территориаль ижтимагый үзидарә органнары структурасын билгеләү;

2) Территориаль ижтимагый үзидарә уставын кабул итү, аңа үзгәрешләр кертү;

3) территориаль ижтимагый үзидарә органнарын сайлау;

4) территориаль ижтимагый үзидарә эшчәнлегенң төп юнәлешләрен билгеләү;

5) территориаль ижтимагый үзидарәнең керемнәре һәм чыгымнары сметасын һәм аның үтәлеше турында хисапны раслау;

6) территориаль ижтимагый үзидарә органнары эшчәнлегә турындагы хисапнары карау һәм раслау.

10. Территориаль ижтимагый үзидарә органнары:

1) Тиешле территориядә яшәүче халык мәнфәгатьләрен яклый;

2) гражданнар жыйналарында һәм конференцияләрендә кабул ителгән карарларның үтәлешен тәмин итә;

3) территорияне тоту, төзекләндерү буенча хужалык эшчәнлеген, тиешле территориядә яшәүче гражданнарның социаль-көнкүреш ихтыяжларын канәгатьләндерүгә юнәлдерелгән башка хужалык эшчәнлеген, күрсәтелгән гражданнар акчалары хисабына да, жирлек бюджеты акчаларын кулланып, жирлек башкарма комитеты белән килешү нигезендә дә гамәлгә ашыра алалар;

4) жирле үзидарә органнарына (жирлек Советы, жирлек башлыгы һәм жирлек башкарма комитеты) әлегә органнар һәм жирле үзидарә вазыйфай затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле муниципаль норматив хокукый актлар проектларын керттергә хокуклы.

11. Территориаль ижтимагый үзидарәне оештыру һәм гамәлгә ашыру тәртибе, жирле бюджеттан кирәкле акчаларны бүлеп бирү шартлары һәм тәртибе жирлек советының әлегә Уставы һәм норматив хокукый акты белән билгеләнә.

18 нче маддә. Территориаль ижтимагый үзидарә оештыру тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарә оештыру максатларында, жирлектә яшәүчеләрнен, жирле үзидарә органнарының инициативасы буенча, территориаль ижтимагый үзидарә Уставы проекты эшләүче һәм бу территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру күздә тотылган территориядә яшәүче гражданнар жыенын оештыручы гражданнар инициатив төркеме оештырыла.

2. Гражданнар жыены Тиешле территориядә территориаль ижтимагый үзидарә булдыру турында Карар кабул итә, аның уставын кабул итә, шулай ук территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү белән бәйлә мәсьәләләр буенча жирлек Советында гражданнар жыенын тәкъдим итәргә вәкаләтле (вәкаләтле) вәкилле (вәкилләрне) билгели.

3. Территориаль ижтимагый үзидарә жирлек Советы тарафыннан территориаль ижтимагый үзидарә уставы теркәлгәннән бирле оештырылган дип санала.

19 нчы маддә. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү тәртибе

1. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү өчен гражданнар Жыенының вәкаләтле вәкиле (вәкаләтле вәкилләре) жирлек башлыгына:

1) гражданнар жыенының барлык вәкаләтле вәкилләре тарафыннан имзаланган территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында гариза;

2) Территориаль ижтимагый үзидарә булдыру турында Карар кабул ителгән гражданнар жыены протоколы, анда гражданның фамилиясе, исеме, әтисенә исеме, туган көне, сериясе, паспорты яки паспортын алыштыручы документ бирү датасы, вәкаләтле вәкилләрнен һәрберсенә яшәу урыны адресы күрсәтелгән;

3) территориаль ижтимагый үзидарә Уставының ике экземпляр.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә билгеләнгән документлардан тыш, башка документлар тәкъдим итү турында таләп кабул ителми.

Вәкаләтле вәкилгә документларны алуда исемлек һәм аларны алу датасы күрсәтелгән расписка бирелә.

3. Жирлек башлыгы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында документлар килгән көннен алып ике атна эчендә жирлек Советының уставын теркәү яки аны теркәүдән баш тарту турындагы карары проекты алдан карау һәм әзерләүне оештыра.

4. Гражданнар Жыенының вәкаләтле вәкилләре территориаль ижтимагый үзидарә уставын алдан караганда һәм кинәшмә тавышы хокукы белән поселок Советы утырышында катнашырга хокуклы.

5. Жирлек советы территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү турында яки әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән документларны жирлек башлыгы алганнан соң 30 көн эчендә аны теркәүдән баш тарту турында Карар кабул итә. Уставын теркәүдән баш тартуны мотивацияләргә кирәк.

6. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту өчен нигез булып Россия Федерациясе Конституциясенә территориаль ижтимагый үзидарә уставы нормаларының, федераль законнарының, Татарстан Республикасы Конституциясенә һәм Татарстан Республикасы законнарының, торақ пункт Уставының, башка муниципаль норматив хокукый актларның каршы килүе тора.

7. Территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәүдән баш тарту территориаль ижтимагый үзидарә булдыруның максатка туры килмәве мотивлары буенча рәхсәт ителми.

8. Жирлек Советы тарафыннан өч көн эчендә территориаль ижтимагый үзидарә уставын теркәү мәсьәләсе буенча кабул ителгән мотивацияле карар рәсми рәвештә язма рәвештә гражданнар жыены вәкаләтле вәкиленә (вәкаләтле вәкилләренә) житкереләргә тиеш.

9. Жирлек Советы территорияль ижтимагый үзидарэ уставын теркәү турында Карар кабул иткән очракта, уставның бер экземплярны аны теркәү турында билге белән гражданнар жылышының вәкаләтле вәкиленә тапшырыла, икенче экземпляр жирлек Советында саклана.

10. Территорияль ижтимагый үзидарэ уставына кертелгән үзгәрешләр әлеге статьяда билгеләнгән тәртиптә жирлек Советы тарафыннан теркәлгә тиеш. Әлеге үзгәрешләр теркәлгән көннән үз көченә керә.

20 нче маддә. Жәмәгать тыңлаулары, жәмәгать фикер алышулары

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча муниципаль норматив хокукый актлар проектлары буенча фикер алышу өчен жирлек Советы, жирлек башлыгы тарафыннан ачык тыңлаулар үткәрелергә мөмкин.

2. Халык тыңлаулары халык, поселок советы яки поселок башлыгы инициативасы буенча үткәрелә.

Халык яки поселок Советы инициативасы буенча үткәрелә торган ачык тыңлаулар поселок Советы тарафыннан билгеләнә, ә поселок башлыгы инициативасы буенча поселок башлыгы тарафыннан билгеләнә.

3. Жәмәгать тыңлауларына:

1) муниципаль берәмлек уставы проекты, шулай ук әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, муниципаль берәмлек уставына әлеге уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (устав) яки Россия Федерациясе субъекты законнары нигезләмәләрен төгәл кабатлау формасында үзгәрешләр кертелгән очраклардан тыш;

2) жирлек бюджеты проекты һәм аның үтәләше турында хисап;

3) генераль планнар проектлары, жирдән файдалану һәм төзелеш кагыйдәләре проектлары, территорияне планлаштыру проектлары, территорияләргә чикләү проектлары, территорияләргә төзекләндерү кагыйдәләре проектлары, күрсәтелгән расланган документларның берсенә үзгәрешләр кертүне күздә тоткан проектлар, жир кишәрлеген яки капитал төзелеш объектын шартлы рәвештә файдалануның рөхсәт ителгән төренә рөхсәт бирү турында карарлар проектлары, рөхсәт ителгән төзелешнең чик параметрларынан тайпылуга рөхсәт бирү турында карарлар, капитал төзелеш объектларын реконструкцияләү, жир кишәрлекләреннән һәм капитал төзелеш объектларынан рөхсәт ителгән файдалануның бер төрен жирдән файдалану һәм төзелешнең расланган кагыйдәләре булмаганда башка төр файдалануга үзгәртү мәсьәләләре буенча жәмәгать фикер алышулары яки жәмәгать тыңлаулары үткәрелә, аларны оештыру һәм үткәрү тәртибе муниципаль берәмлек уставы һәм (яки) жирлек Советының норматив хокукый акты белән шәһәр төзелеш эшчәнлегенә турындагы закон нигезләмәләрен исәпкә алып билгеләнә;

4) "Россия Федерациясендә жирле үзидарэ оештыруның гомуми принциплары турында" 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясына ярашлы рәвештә, торак пунктны үзгәртеп кору турында сораулар жирлек халкын тавыш бирү юлы белән яки гражданнар жыеннарында белдерелгән ризалык алу таләп ителә;

5) муниципаль берәмлекнең социаль-иқтисади үсеш стратегиясе проекты.

4. Жәмәгать тыңлауларын үткәрү турындагы карар гамәлдәге законнар һәм жирлекнең муниципаль норматив хокукый актлары белән билгеләнгән срокларда кабул ителергә тиеш.

5. Жәмәгать тыңлауларын үткәрү турында карар һәм аларны үткәрү вакыты һәм урыны күрсәтелгән һәм жәмәгать тыңлауларына чыгарыла торган тиешле муниципаль норматив хокукый акт проекты, әгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, жәмәгать тыңлаулары уздырылган көнгә кадәр 7 көннән дә соңга калмыйча бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

6. Халык тыңлауларын үткөрү турында карар басылып чыккан көннөн алып аларны үткөргөн көнгө кадэр жирлек халкы жирлек башлыгына халык тыңлауларына чыгарыла торган мәсьәлә буенча язма тәкъдимнәр һәм искәرمәләр, шул исәптән муниципаль норматив хокукый актның халык тыңлауларына чыгарыла торган проектына төзәтмәләр һәм башка тәкъдимнәр жибәрергә хокуклы. Жирлек башлыгы килгән тәкъдимнәрне һәм искәрмәләрне гомумиләштерүне оештыра. Бу тәкъдимнәр һәм искәрмәләр жәмәгать тыңлауларында катнашучыларга житкерелә.

7. Жәмәгать тыңлаулары, эгәр гамәлдәге законнарда башкасы каралмаган булса, муниципаль норматив хокукый акт проектын карау көненә кадэр 7 көннән дә соңга калмыйча үткөрелә. Жәмәгать тыңлаулары белгечләр, экспертлар, кызыксынучы затлар чакыруы белән үткөрелә. Жәмәгать тыңлауларында поселокта яшәүче теләсә кайсы кеше катнашырга хокуклы.

8. Жәмәгать тыңлауларын үткөрү нәтижеләре буенча жирле үзидарә органнары һәм жирлекнен вазифаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиешле тәкъдимнәр кабул ителә, аларның компетенциясенә жәмәгать тыңлауларына чыгарыла торган муниципаль норматив хокукый акт проектын кабул итү кертелгән.

9. Жәмәгать тыңлаулары нәтижеләре, шул исәптән кабул ителгән карарларның мотивацияле нигезләмәсе, гамәлдәге законнарда башка срок каралмаган очракта, жәмәгать тыңлаулары уздырылганнан соң 5 көннән дә соңга калмыйча бастырылырга (ачыкланырга) тиеш.

10. Жәмәгать тыңлауларын оештыру һәм үткөрү тәртибе жирлек Советы тарафыннан расланган жәмәгать тыңлаулары турында Нигезләмә белән билгеләнә.

21 нче маддә. Гражданнар жыены

1. Жирле әһәмияттәге мәсьәләләрне тикшерү, жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә вазифаи затлары эшчәнлегә турында халыкны мәғлүматлаштыру, жирлек территориясендә территорияль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру өчен гражданнар жыеннары үткөрелергә мөмкин. Гражданнар жыеннары микрорайоннар, торак массивлар, кварталлар, урамнар, торак йортлар буенча чакырыла.

2. Гражданнар жыены халык, жирлек Советы, жирлек башлыгы инициативасы буенча, шулай ук территорияль ижтимагый үзидарә уставында каралган очракларда үткөрелә.

3. Жирлек советы яки жирлек башлыгы инициативасы буенча үткөрелә торган гражданнар жыелышы жирлек советы яки жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә.

4. Халык инициативасы буенча уздырыла торган гражданнар жыелышы жирлек Советы тарафыннан территорияль ижтимагый үзидарә органнарының, тиешле территориядә яшәүче һәм әлегә территорияләрдә урнашкан предприятие, учреждение, оешма житәкчеләренә жыелышында катнашу хокукына ия булган 10 проценттан ким булмаган гражданнар төркеменә язма тәкъдиме буенча билгеләнә.

Гражданнар жыенын үткөрү турында тәкъдим аның каравына чыгарыла торган мәсьәләләр исемлеген, жыенны үткөрү вакыты һәм урынын үз эченә алырга тиеш. Бу тәкъдим вәкаләтле затлар тарафыннан имзаланырга тиеш, ә жыелыш үткөрү инициативасы белән гражданнар төркеме мөрәжәгать итсә, аларның һәрберсенә фамилиясе, исеме, этисенә исеме, туган көне, яшәу урыны адресы күрсәтелгән.

Жирлек советы гражданнар жыенын уздыру турында кертелгән тәкъдимне үзенә якынлашып килүче утырышында карый.

Жирлек советы гражданнар жыенын үткөрүдән аның максатка туры килмәве сәбәпләре буенча баш тартырга хокуклы түгел.

5. Территорияль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыру максатларында гражданнар жыенын билгеләү һәм үткөрү тәртибе территорияль ижтимагый үзидарә уставы белән билгеләнә.

6. Гражданнар жыенын үткөрү вакыты һәм урыны һәм фикер алышуга кертелә торган мәсьәләләр турында тиешле территориядә яшәүчеләргә жыелыш уздырылачак

көнгө кадәр 7 көннөн дә соңга калмыйча массакуләм мәгълүмат чаралары, почта хәбәрләре, фатир буенча (ихата) йөрүләр, белдерүләр һәм башка мөмкин булган чаралар кулланып хәбәр ителә.

Гражданнар жыенын әзерләү һәм үткәрүне жирлекнең башкарма комитеты тәмин итә.

7. Жыельш эшендә әлеге территориядә яшәүче, сайлау хокукына ия гражданнар катнашырга хоуклы. Жыельшта катнашу хокукына ия булган гражданнарның гомуи саны Муниципаль сайлаулар үткәргәндә кулланыла торган Россия Федерациясе гражданнарының Россия Федерациясе чикләрендә булган һәм яшәгән урыннары буенча теркәү исәп-хисабы мәгълүматлары нигезендә билгеләнә.

Әгәр анда жыельшта катнашу хокукы булган гражданнарның өчтән бер өлеше булса, гражданнар жыельшы хоуклы дип санала.

Жыельш карарлары жыельшта булган гражданнарның күпчелек тавышлары белән кабул ителә.

8. Гражданнар жыельшы жирле үзидарә органнарына һәм жирле үзидарә вазифаи затларына мөрәжәгатьләр кабул итә ала, шулай ук жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә вазифаи затлары белән үзара мөнәсәбәтләрдә гражданнар жыельшын тәкдим итәргә вәкаләтле затларны сайлый ала.

9. Территориаль ижтимагый үзидарәне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча уздырыла торган гражданнар жыельшы территориаль ижтимагый үзидарә уставы белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча карар кабул итә.

10. Гражданнар жыельшы кабул иткән мөрәжәгатьләр жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә вазифаи затлары тарафыннан мәжбүри каралырга тиеш.

11. Гражданнар жыенын билгеләү һәм үткәрү тәртибе, шулай ук гражданнар Жыенының вәкаләтләре федераль закон, әлеге устав һәм торак пункт Советының норматив хоукый акты белән билгеләнә.

12. Гражданнар жыены нәтижәләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

22 нче маддә. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыельшы)

1. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыельшы) жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә тикшерү һәм барлык торак пункт халкы вәкилләренең фикерен ачыклау кирәк булганда үткәрелә. Жирлекнең тиешле территориаль өлешләрендә яшәүче гражданнар конференциясе (делегатлар жыельшы) гражданнар жыельшын чакыру авыр булган очракларда үткәрелә.

2. Гражданнар конференциясен (делегатлар жыельшын) билгеләү һәм үткәрү, делегатлар сайлау тәртибе жирлек советының әлеге Уставы һәм (яки) норматив хоукый акты белән билгеләнә.

3. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыельшы) гражданнар жыельшы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра.

4. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыельшы) халык, торак пункт Советы, торак пункт башлыгы инициативасы буенча үткәрелә. Жирлек советы яки жирлек башлыгы инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыельшы) жирлек советы яки жирлек башлыгы тарафыннан билгеләнә. Халык инициативасы буенча үткәрелә торган гражданнар конференциясе (делегатлар жыельшы) поселок Советы тарафыннан билгеләнә.

5. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыельшы) сайланган делегатларның яртысыннан артыгы катнашса, хоуклы дип санала. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыельшы) карарлары конференциядә катнашучы делегатларның күпчелек тавышлары белән кабул ителә.

6. Гражданнар конференциясе (делегатлар жыельшы) нәтижәләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

23 нче маддә. Гражданнар арасында сораптыру

1. Гражданнардан сораптыру жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары, шулай ук дәүләт хакимияте органнары карарлар кабул иткәндә халыкның фикерен һәм аны исәпкә алуны ачыклау өчен жирлекнең бөтен территориясендә яки территориясендә үткәрелә.

Сораптыру нәтижәләре тәкъдим итү характерында.

2. Гражданнарны сораптыруда сайлау хокукына ия булган торак пунктта яшәүчеләр катнашырга хокуклы.

3. Гражданнар арасында сораптыру:

1) жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча жирлек советы яки жирлек башлыгы;

2) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары - республика һәм республикаара әһәмияттәге объектлар өчен жирлекләрнең максатчан билгеләнешен үзгәртү турында Карар кабул иткәндә гражданнарның фикерен исәпкә алу өчен.

4. Гражданнарны сораптыру тәртибе жирлек Советының норматив хокукый акты белән билгеләнә.

5. Гражданнарны сораптыруны билгеләү турында карарны поселок Советы кабул итә. Жирлек советының гражданнардан сораптыру билгеләү турындагы карарында:

1) сораптыруны үткәру датасы һәм вакыты;

2) Сораптыру үткәргәндә тәкъдим ителгән (тәкъдим ителгән) сорауны (сорауларны) формалаштыру

3) сораптыру үткәру методикасы;

4) сораптыру таблицасының формасы;

5) сораптыруда катнашучы торак пунктта яшәүчеләрнең минималь саны.

6. Авыл халкы гражданнарны сораптыру уздыру турында 10 көн алдан хәбәр ителә.

7. Гражданнарны сораптыруга әзерләү һәм үткәру белән бәйле чараларны финанслау:

1) жирле үзидарә органнары инициативасы буенча сораптыру үткәргәндә жирлек бюджеты акчалары хисабына;

2) Татарстан Республикасы бюджеты акчалары хисабына Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары инициативасы буенча сораптыру үткәргәндә.

8. Сораптыру нәтижәләре аны үткәргәннән соң бер ай эчендә бастырылырга (ачыкланырга) тиеш. Сораптыру нәтижәләре белән авылның теләсә кайсы кешесе танышырга хокуклы. Сораптыру нәтижәләре жирле үзидарә органнары тарафыннан тиешле карарлар кабул ителгәндә исәпкә алынырга тиеш.

24 нче маддә. Жирле әһәмияттәге иң мөһим мәсьәләләргә халык фикер алышуы

1. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларын һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләргә халык фикер алышуына чыгару турындагы карар жирлек Советы тарафыннан үз инициативасы буенча яки тиешле территориядә яшәүче гражданнар таләбе буенча жирлек советы билгеләгән тәртиптә кабул ителә.

2. Муниципаль норматив хокукый акт проектының тексты һәм халык фикер алышуына чыгару турында Карар кабул ителгәннән соң 5 көннән дә соңга калмыйча халык фикер алышуына чыгарыла торган мәсьәләләр буенча башка материаллар массакуләм мәгълүмат чараларында бастырыла, торак пунктта яшәүчеләргә жиберелә, халык белән танышу өчен мөмкин булган урыннарда урнаштырыла, башка ысуллар белән игълан ителә.

3. Мәсьәләне халык фикер алышуына чыгару белән бер үк вакытта жирлек советы фикер алышу барышында килгән тәкъдимнәрне һәм искәртмәләргә карау эшен оештыру вакытын һәм тәртибен билгели, күрсәтелгән максат өчен махсус комиссия төзи.

4. Жирлек Советы муниципаль норматив хокукый актлар проектларын һәм жирле әһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләргә тикшерүне тәмин итә, моның өчен кирәкле шартлар тудыра.

5. Халык фикер алышуына чыгарылган мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр торак пункт Советына жиберелә.

6. Муниципаль норматив хокукый актлар проектлары һәм жирле эһәмияттәге башка мөһим мәсьәләләр буенча тәкъдимнәр һәм искәрмәләр жирлек Советы тарафыннан карала.

7. Халык фикер алышу нәтижәләре турында халык бер ай эчендә хәбәр ителә.

25 нче маддә. Гражданның жирле үзидарә органнарына мөрәжәгатьләре

1. Гражданның жирле үзидарә органнарына индивидуаль һәм коллектив мөрәжәгатьләр ясау хокукына ия.

2. Гражданның мөрәжәгатьләре «Россия Федерациясендә гражданның мөрәжәгатьләрен карау тәртібе турында» 2006 елның 2 маендагы 59-ФЗ номерлы Федераль закон, «Татарстан Республикасында гражданның мөрәжәгатьләре турында» 2003 елның 12 маендагы 16-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы белән билгеләнгән тәртіптә һәм срокларда каралырга тиеш.

3. Гражданның мөрәжәгатьләрен карау тәртібен һәм срокларын бозган өчен жирле үзидарә вазыйфаи затлары Россия Федерациясе законнары нигезендә жаваплы.

26 нчы маддә. Торак пунктта яшәүчеләрнең жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм аны гамәлгә ашыруда катнашуның башка формалары

1. Әлеге Уставта каралган федераль законнар нигезендә халыкның жирле үзидарәне турыдан-туры гамәлгә ашыру һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашу формалары белән беррәттән, гражданның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарға, Татарстан Республикасы Конституциясенә, Татарстан Республикасы законнарына каршы килмәгән башка формаларда катнашырга хокуклы.

2. Жирле үзидарәне жирлектә яшәүчеләрнең турыдан-туры гамәлгә ашыруы һәм халыкның жирле үзидарәне гамәлгә ашыруда катнашуы законлылык, иреклек принципнарына нигезләнгән.

Жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә вазыйфаи затлары халыкка жирле үзидарә халкына турыдан-туры гамәлгә ашыруда һәм халыкның жирле үзидарә гамәлгә ашыруда катнашуында ярдәм итәргә тиеш.

III бүлек. ТОРАК ПУНКТ СОВЕТЫ

27 нче маддә. Торак пункт Советы Жирле үзидарәнең вәкиллекле органы

1. Торак пункт Советы даими эшләүче сайлап куелган, жирле үзидарәнен коллегиаль вәкиллекле органы булып тора.

2. Торак пункт Советының рәсми исеме "Аксубай шәһәр тибындагы поселогы Советы".

3. Авыл жирлеге Советының вәкаләтләре 5 ел

4. Жирлек советы жирлек халкына хисап бирә һәм контрольдә тотала.

5. Торак пункт Советының мөһерләре, үз атамасы белән бланклары бар.

6. Жирлек Советы эшчәнлеген тәмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясенә ярашлы рәвештә жирлек бюджетында аерым юл белән карала.

28 нче маддә. Торак пункт Советы составы

1. Жирлек советы бер мандатлы сайлау округлары буенча муниципаль сайлауларда сайлана торган 10 депутаттан тора.

2. Жирлек советы аның составына билгеләнгән сандагы депутатларның өчтән ике өлешен сайлаганда хокуклы булып тора.

29 нчы маддә. Авыл жирлеге Советы депутаты статусы

1. Жирлек Советы депутатының вәкаләтләре ул сайланган көннән башлана һәм аңа чакырылып жирлек Советы эшли башлаган көннән туктатыла.

2. Жирлек Советы депутаты Азат ителмәгән нигездә эшли, депутатлык эшчәнлеген төп эш урыны буенча хезмәт һәм хезмәт бурычларын үтәү белән бергә алып бара, әлеге уставта билгеләнгән очраклардан тыш

3. Жирлек Советы депутаты статусына бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

4. Жирлек Советы депутатына Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав, жирлек Советы карарлары нигезендә үз вәкаләтләрен тоткарлыксыз гамәлгә ашыру өчен шартлар тудырыла.

5. Жирлек Советы депутаты жирлек Советы тарафыннан расланган депутат этикасы кагыйдәләрен үтәргә тиеш, алар шул исәптән депутатның түбәндәге йөкләмәләрен дә үз эченә алырга тиеш.:

1) депутат статусын жирле үзидарә органнары, оешмалар, вазифаи затлар, муниципаль хезмәткәрләр һәм гражданныр эшчәнлегенә аның шәхсэн яки аның якын туганнарына кагылышлы мәсьәләләренә хәл иткәндә йогынты ясау өчен кулланмаса;

2) депутат бурычларын объектив үтәүдә шик тудырырга мөмкин булган тәртиптән тыелырга, шулай ук аның абруена яки поселок Советының абруена зыян китерергә сәләтле конфликтлы ситуацияләрдән качарга;

3) мәнфәгатьләр конфликты барлыкка килү куркынычы булганда шәхси кызыксыну депутат бурычларын объектив үтәүгә йогынты ясый яки йогынты ясый ала торган хәлләр бу хакта жирлек советына хәбәр итәргә һәм әлеге мәнфәгатьләр конфликтыны булдырмауга яки жайга салуга юнәлдерелгән аның карарын үтәргә;

4) жирлек советында билгеләнгән жәмәгәт чыгышлары кагыйдәләрен үтәргә;

5) депутатлык эшчәнлегә белән бәйле булмаган максатларда Федераль закон нигезендә ана депутатлык бурычларын үтәү белән бәйле рәвештә билгеле булган конфиденциаль характердагы мәгълүматларны ачмаса һәм кулланмаса;

6) депутат бурычларын үтәү сәбәплә физик һәм юридик затлардан бүләкләр (бүләкләр, акчалата бүләкләр, ссудалар, хезмәтләр, күнел ачулар, ял, транспорт чыгымнары һәм башка бүләкләр) алмаса.

7) Депутат, жирле үзидарәнең сайлап куелган органы эгъзасы, жирле үзидарәнең сайлап куелган вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфаны биләүче башка зат 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы "Коррупциягә каршы тору турында" гы Федераль закон һәм башка федераль законнар белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны үтәргә, бурычларны үтәргә тиеш. "Коррупциягә каршы тору турында" 2008 елның 25 декабрәндәге 273-ФЗ номерлы Федераль закон, 2012 елның 3 декабрәндәге 230 номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны үтәмәү, бурычларны үтәмәү очрагында депутат, жирле үзидарәнең сайлап куелган органы эгъзасы, жирле үзидарәнең сайлап куелган вазыйфаи заты, муниципаль вазыйфаны биләүче башка затның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла-"дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнары аларның керемнәренә туры килүен контрольдә тоту турында" Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән аерым категория затларга Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында сәчетлар (вкладлар) ачуны һәм аларга ия булуны, акчалата сәредстволарны һәм кыйммәтле әйберләренә саклауны, чит ил финанс инструментларына ия булуны һәм (яки) алардан файдалануны тыю турында.

8. Жирлек Советы депутаты тарафыннан коррупциягә каршы тору турында Россия Федерациясе законнары нигезендә бирелә торган керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәт характерындагы йөкләмәләр турындагы мәгълүматларның дәрәсләген һәм тулылыгын тикшерү Татарстан Республикасы Президенты карары нигезендә Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән тәртиптә үткәрелә.

9. Әлеге статьяның 7 өлеше нигезендә үткәрепгән тикшерү нәтижәсендә "коррупциягә каршы тору турында" 2008 елның 25 декабрәндәгә 273-ФЗ номерлы Федераль закон, "дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен контрольдә тоту турында" 2012 елның 3 декабрәндәгә 230-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләренә, тыюларны үтәмәү, бурычларны үтәмәү фактларын ачыклаганда, 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән аерым категория кешеләргә счетлар (вкладлар)ачуны һәм булуны тыю турында, акчаларны һәм кыйммәтле әйберләренә Россия Федерациясә территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында сакларга, чит ил финанс инструментларына ия булырга һәм (яки) алардан файдаланырга", Татарстан Республикасы Президенты жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында тиешле карар кабул итәргә вәкаләтле жирлек Советына яки судка гариза белән мөрәжәгать итә.

10. Муниципаль вазыйфаларны биләүче затлар тарафыннан тәкъдим ителгән керемнәр, чыгымнар, мөлкәт һәм мөлкәти характердагы йөкләмәләр турында мәгълүмат Аксубай муниципаль районы сайтында "Интернет" мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштырыла һәм (яки) массакуләм мәгълүмат чараларына муниципаль хокукий актлар белән билгеләнгән тәртиптә бастырып чыгару өчен бирелә.

11. Депутатның сайлаучылар белән очрашулары махсус билгеләнгән урыннарда, шулай ук ишегалды эчендәгә территорияләрдә, аларны үткәру тормыш тәмин итү, транспорт яки социаль инфраструктура, элементә объектларының эшчәнлеген бозмаса, жәяүлеләр һәм (яки) транспорт чаралары хәрәкәтенә комачаулау тудырмаса яки гражданның торақ биналарга яки транспорт яки социаль инфраструктура объектларына керүенә комачауламаса, үткәрепә. Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарына яки жирле үзидарә органнарына мондый очрашулар турында хәбәр итү таләп ителми. Шул ук вакытта депутат күрсәтелгән органнарга аларның кайчан һәм кайчан үткәрепүе турында алдан хәбәр итәргә хокуклы.

12. Жирле үзидарә органнары депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткәру өчен махсус билгеләнгән урыннарны билгели, шулай ук депутатларның сайлаучылар белән очрашуларын үткәру өчен жирле үзидарә органнары тарафыннан бирелә торган биналар исемлеген һәм аларны бирү тәртибен билгели.

13. Депутатның сайлаучылар белән ачык чара формасындагы очрашулары Россия Федерациясенә жыельшлар, митинглар, демонстрацияләр, йөрешләр һәм пикетлар турындагы законнарына ярашлы рәвештә үткәрепә.

14. Депутатның сайлаучылар белән очрашуларын оештыруга яки үткәругә Россия Федерациясә жыельшлар, митинглар, демонстрацияләр, йөрешләр һәм пикетлар турында законнары белән билгеләнгән ачык чара формасында комачаулау Россия Федерациясә законнары нигезендә административ жаваплылыкка китерә.

30 нчы маддә. Жирлек Советы депутатының сайлаучылар белән мөнәсәбәтләре

1. Авыл жирлегә Советы депутаты сайлаучылар, шулай ук аның сайлау округы территориясендә урнашкан предприятиееләр, оешмалар, дәүләт һәм башка органнар коллективлары белән элементдә тора.

2. Жирлек Советы депутаты сайлаучылар алдында үз эше турында хисап бирә һәм вакыт-вакыт аларны жирлек советы эше турында хәбәр итә, шулай ук сайлаучыларны кабул итә.

3. Жирлек Советы депутаты жирлек халкының законлы хокукларын, ирекләрен һәм мәнфәгатьләрен тәмин итү буенча законнарда каралган чараларны кабул итәргә, шул исәптән алардан килгән тәкъдимнәренә, гаризаларны, шикаятьләренә карарга, аларда булган мәсьәләләренә дәрәс һәм вакытында хәл итәргә ярдәм итәргә тиеш.

31 нче маддә. Яңа сайланган жирлек Советы эшен оештыру

1. Яңа чакырылыш жирлек Советы беренче утырышка депутатларның билгеләнгән санының өчтән ике өлеше сайланган көннән соң ун көннән дә соңга калмыйча жыела. Сайлаулардан соң беренче утырышны жирлек башлыгы, ә ул булмаганда жирлекнең сайлау комиссиясе чакыра.

2. Сайлаулардан соң беренче утырышны жирлек советының яңа башлыгы сайланганчы, жирлек Советының иң өлкән депутаты ача һәм алып бара.

32 нче маддә. Торак пункт Советы компетенциясе

Торак пункт Советы компетенциясендә

- 1) торак пункт уставын кабул итү һәм аңа үзгәрешләр кергү;
- 2) торак пункт территориясендә гомуми мәжбүри кагыйдәләренә законнарға ярашлы рәвештә билгеләү;
- 3) жирлек бюджетын һәм аның үтәлеше турында хисапны раслау;
- 4) жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм бетерү, аларны түләү буенча Россия Федерациясенә Салымнар һәм жыемнар турындагы законнары нигезендә ташламалар бирү;
- 5) торак пунктны үстерү планнарын һәм программаларын кабул итү, аларның үтәлеше турында хисапларны раслау;
- 6) чикләренә үзгәртү, торак пунктны үзгәртү турында инициатива тәкъдим итү;
- 7) жирлек Советы депутатларын сайлауны билгеләү һәм жирлек Советы депутатларын сайлау буенча сайлау округлары схемасын раслау;
- 8) жирле референдумны билгеләү;
- 9) жирлек башлыгын сайлау;
- 10) жирлекнең башкарма комитеты җитәкчесен билгеләү, аның отставкасын кабул итү;
- 11) муниципаль район Советына жирлек Советы депутатлары арасынан жирлек вәкилен сайлау;
- 12) жирлекнең башкарма комитеты структурасын раслау, аның хезмәткәрләренә чик санын билгеләү;
- 13) жирлек башкарма комитеты җитәкчесе вазыйфасына конкурс үткөрү тәртибен билгеләү, Конкурс комиссиясе әгъзаларын билгеләү;
- 14) жирлекнең сайлау комиссиясе әгъзаларын билгеләү;
- 15) жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртү, жирлек Советы депутатын чакыртып алу мәсьәләләре буенча тавыш бирүне билгеләү;
- 16) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында Закон чыгару инициативасы хокукын гамәлгә ашыру;
- 17) жирлекнең муниципаль милкендә булган мөлкәт белән идарә итү һәм аның белән идарә итү тәртибен, шул исәптән федераль законнарға ярашлы рәвештә аны хосусыйлаштыру тәртибен һәм шартларын билгеләү; жирлек Советы килешүе буенча яки раслаганнан соң читләштерелгән муниципаль милек төрләре исемлеген билгеләү;
- 18) муниципаль предприятиеләрне булдыру, үзгәртеп кору һәм бетерү, шулай ук муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәтләренә тарифлар билгеләү турында карарлар кабул итү тәртибен билгеләү;
- 19) муниципаль-ара хезмәттәшлек оешмаларында торак пунктның катнашу тәртибен билгеләү;
- 20) торак пунктның контроль органын формалаштыру;
- 21) жирлек башлыгын отставкага җибәрү турында Карар кабул итү;
- 22) жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарә вазифаи затлары жирле эһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү вәкаләтләрен үтәүне контрольдә тоту;

23) жирлекнең территорияль планлаштыру документларын, шәһәр төзелеше проектлауның жирле нормативларын, жирдән файдалану һәм жирлек территориясендә төзелеш кагыйдәләрен, Россия Федерациясе Шәһәр төзелеше кодексына ярашлы рәвештә башка шәһәр төзелеше документларын раслау;

24) торак пункт территориясендәге урамнарны һәм торак пунктларның башка өлешләрен атау һәм үзгәртү мәсьәләләрен хәл итү;

25) гадәттән тыш хәлләрне бетерү өчен жирле финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыру һәм кулланыу тәртибен билгеләү;

26) муниципаль махсулаштырылган торак фондына торак урыннары биру тәртибен билгеләү;

27) территорияль ижтимагый үзидарә органнарына жирлек бюджетыннан кирәкле акчаларны бүлеп биру шартларын һәм тәртибен билгеләү;

28) автоном коммерцияле булмаган оешмалар һәм фондлар формасында коммерцияле булмаган оешмалар булдыру турында карарлар кабул итү;

29) үз массакуләм мәгълүмат чараларын оештыру;

30) торак пункт Уставы һәм торак пункт Советы карарлары аңлатмасы;

31) жирлек Советы Регламентын һәм үз эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча башка карарлар кабул итү;

32) жирлек Советы аппараты турындагы нигезләмәне раслау;

33) энергияне сак тоту һәм энергетик нәтижелелекне арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны раслау, муниципаль берәмлек чикләрендә муниципаль торак фондын тәшкил иткән күпфатирлы йортларны энергетик тикшерү үткөрүне оештыру, энергияне сак тоту һәм энергетик нәтижелелекне арттыру турындагы законнарда каралган башка чараларны оештыру һәм үткөрү

34) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлекләреннән вәкиллекле органнары карамагына кертелгән башка вәкаләтләр, шулай ук әлеге устав белән жирлек Советы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләр.

33 нче маддә. Авыл жирлеге Советының эш тәртибе

1. Авыл жирлеге Советының эш тәртибе әлеге устав һәм авыл жирлеге Советы Регламенты белән билгеләнә.

2. Жирлек советы эшенен төп формасы булып аның сессияләре тора, аларда жирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр хәл ителә.

3. Жирлек Советы сессиясе, әгәр анда сайланган депутатлар санының ким дигәндә 50 проценты катнашса, хокуклы.

4. Жирлек советының чираттагы сессияләре кирәк булганда, әмма өч айга бер тапкырдан да сирәгрәк үткөрелми. Чираттан тыш сессияләр жирлек башлыгы яки депутатлар төркеме инициативасы буенча жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән бер өлешеннән ким булмаган өлеше буенча чакырыла.

5. Совет сессияләрен авыл жирлеге башлыгы чакыра. Жирлек Советы депутатлары һәм чакырылган затлар чираттагы сессиянең вакыты, урыны һәм көн тәртибе турында биш көннән дә соңга калмыйча, э чираттан тыш сессия уздырылганчы бер көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

6. Жирлек Советының һәр сессиясендә сессия протоколы алып барыла. Сессия протоколына сессиянең датасы, урыны һәм вакыты турында мәгълүмат кертелә, каралган барлык мәсьәләләр санап чыгарыла һәм тавыш биру нәтижеләре күрсәтелгән барлык кабул ителгән карарлар теркәлә. Жирлек Советы сессиясе протоколына кул куелгач, жирлек башлыгы аның белән жирлекнең теләсә кайсы кешесе таныша ала.

7. Авыл жирлеге Советы сессияләрендә һәр депутатның бер тавышы бар. Авыл жирлеге Советы депутаты тавыш биру хокукын үзе гәмәлгә ашыра. Торак пункт Советы сессияләрендә тавыш биру ачык (шул исәптән исемле) һәм яшерен булырга мөмкин. Һәр

төр тавыш бирүне куллану очраклары элеге устав, торақ пункт Советы Регламенты белән билгеләнә.

34 нче маддә. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыру

1. Жирлек Советы эшчәнлеген оештыруны жирлек башлығы башкара.

2. Жирлек Советы Регламентына ярашлы рәвештә, жирлек Советы компетенциясенә кертелгән мәсьәләләрне алдан карау һәм әзерләү өчен, жирлек башлығы һәм аның урынбасарынан тыш, депутатлар арасынан даими яки вакытлы комиссияләр (яки) төзелә ала. Депутат ике даими комиссиядә генә эшләргә хокуклы.

3. Муниципаль программаларны, жирлек Советы карарлары проектларын әзерләү, жирлек карамагына кертелгән мөһим мәсьәләләрне тикшерү өчен, жирлек Советы каршында аның карары буенча депутатлар, жирлекнең башкарма комитеты, ижтимагый берләшмәләр, оешмалар һәм предприятиеләр вәкилләре, белгечләр, экспертлар һәм жирлек халкы составында эшче, эксперт һәм башка киңәшмә төркемләр төзелергә мөмкин.

35 нче маддә. Жирлек Советы тарафыннан контроль функцияләрне гамәлгә ашыру

1. Жирлек советы жирлек советы кабул иткән элеге Устав нигезләмәләренәң үтәлешен, жирлек бюджетының үтәлешен, бюджеттан тыш фондлар акчаларын, жирлекне үстерү программаларын куллануны, жирлекнең башкарма комитеты һәм аның житекчесе эшчәнлеген контрольдә тоту.

2. Жирле үзидарә органнары һәм аларның вазыйфай затлары тарафыннан законнарны, элеге Уставны һәм башка муниципаль норматив хокукый актларны бозу фактлары ачыкланган очракта, жирлек Советы карары белән, жирлек башлыклары депутатлар арасынан күрсәтелгән фактларны тикшерү өчен вакытлыча контроль комиссияләр төзергә мөмкин.

3. Законнарға ярашлы рәвештә, жирлек Советы инициативасы буенча жирлек башлыклары жирлек бюджеты акчаларын максатчан куллануны, муниципаль милекне нәтижәле куллануны тикшерә (ревизияли) ала. Күрсәтелгән контроль һәм эксперт-аналитик чараларны үткөрү тәртибе жирлекнең ревизия комиссиясе турындагы Нигезләмә белән билгеләнә.

4. Жирлекнең башкарма комитеты, аның житекчесе, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, вазыйфай затлар, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, әгәр закон белән башкача билгеләнмәгән булса, жирлек советы, аның контроль комиссияләре, жирлек Советы депутаты мөрәжәгатә буенча жирлек Советы карамагына кагылышлы мәсьәләләр буенча сорала торган мәгълүматны бирергә, ә законнарны, муниципаль хокукый актларны бозуга күрсәтмәләр бирелгән очракта, хокук бозуларны һәм хокук бозуларны бетерү өчен кичекмәстән чаралар күрергә тиеш гаепле кешеләрне жаваплылыкка тарту.

5. Жирлек советы, контроль функцияләрен башкарып, жирлек Башкарма комитетының финанс-хужалык һәм башкарма-идарә итү эшчәнлегенә тыкшынырга хокуклы түгел.

36 нчы маддә. Муниципаль район Советына жирлек вәкилен сайлау

1. Жирлек вәкиле жирлек Советы депутатлары арасынан Аксубай муниципаль районы Советына яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана.

2. Сайланган кандидат дип санала, аның өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысынан артыгы тавыш биргән.

37 нче маддә. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытынан алда туктату

1. Жирлек Советы вәкаләтләре вакытынан алда туктатылырга мөмкин:

1) жирлек Советы тарафыннан элеге устав белән билгеләнгән тәртиптә үз-үзен таркату турында Карар кабул итү;

2) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 73 статьясында каралган тәртиптә һәм нигезләр буенча торақ пункт Советын тарату;

3) Татарстан Республикасы Югары судының жирлек Советы депутатларының элеге составының хокуксызлыгы турында карары үз көченә керткән очракта, шул исәптән депутатларның үз вәкаләтләрен тапшыруына бәйле рәвештә;

4) торак пункт үзгәртеп корылган очракта, шулай ук торак пункт бетерелгән очракта;

5) шәһәр округы белән берләшү сәбәпле, авыл жирлегенә муниципаль берәмлек статусын югалткан очракта;

6) жирлек чикләре үзгәрү яки шәһәр округы белән берләшү нәтижәсендә жирлек сайлаучылары саны 25 проценттан артыкка арткан очракта.

2. Жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату анын депутатларының вәкаләтләрен вакытыннан алда туктатуга китерә.

3. Жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, жирлек Советы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату турында карар үз көченә керткән көннән 14 көннән дә соңга калмыйча жирлек Советы депутатларын вакытыннан алда сайлаулар билгели, алар жирлек Советы вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән өч айдан да соңга калмыйча үткәрелә.

38 нче маддә. Торак пункт Советын үз-үзен таркату турында Карар кабул итү тәртибе

1. Жирлек советын үз-үзен таркату турында карар жирлек башлыгы яки жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан ким булмаган өлеш булган депутатлар төркеме инициативасы буенча кабул ителергә мөмкин

2. Үз үзен таркату турында Карар кабул итү инициативасы тәкъдим ителергә мөмкин түгел:

1) жирлек Советы сайланганнан соң беренче ел дәвамында;

2) жирлек бюджетын кабул итү һәм аның үтәлеше турында хисапны раслау чорында;

3) жирлек башлыгын чакыртып алу турында тавыш бирү вакытында яки аның вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта.

3. Торак пункт Советының үз-үзен таркату турында язма тәкъдиме үз-үзен таркату мотивларын үз эченә алырга тиеш, шулай ук аңа үз-үзен таркату сәбәпләрен дәлилләүче башка материаллар да кушылырга мөмкин.

4. Депутатлар арасынан үз-үзен таркату мәсьәләсен алдан карау өчен жирлек Советы карары белән комиссия төзелә. Жирлек советы яки жирлек башлыгы карары буенча жирлек советын үз-үзен таркату мәсьәләсе ачык тыңлауларга чыгарылырга мөмкин.

5. Жирлек советының үз-үзен таркату мәсьәләсен карау дәвамлылыгы жирлек Советы депутатлары һәм жирлек халкы тарафыннан үз-үзен таркату инициативасының барлык шартларын һәм нигезләмәләрен һәрьяклап һәм объектив фикер алышу мөмкинлеген гарантияләргә тиеш. Үз-үзен таркату турында карар үз-үзен таркату инициативасы тәкъдим ителгәннән соң ике ай узгач кабул ителергә мөмкин.

6. Жирлек советын үз-үзен таркату турында карар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән ике өлеш тарафыннан яшерен тавыш бирү юлы белән кабул ителә.

7. Жирлек Советы үз-үзен таркату тәкъдимен кире каккан очракта, үз-үзен таркату турында кабат инициатива үз-үзен таркату мәсьәләсе буенча тавыш бирү көненнән соң бер елдан да иртәрәк куелмаска мөмкин.

39 нчы маддә. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек Советы депутатының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкага китү;

- 3) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яки чикләнгән эшкә сәләтле дип танылу;
- 4) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылу яки үлгән дип игълан итү;
- 5) аңа карата судның гаепләү карарының законлы көченә керүе;
- 6) Россия Федерациясеннән читтә даими яшәү урынына;
- 7) Россия Федерациясе гражданлығын туктату, чит ил дәүләте гражданлығын туктату - Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланырга, чит ил гражданлығын алырга яисә Чит ил гражданлығы булган Россия Федерациясә гражданы Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы булмаган чит ил территориясендә Россия Федерациясе гражданының даими яшәү хокукын раслаучы яшәү рөхсәтен яисә башка документ алырга хокуклы, жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы;
- 8) сайлаучылар тарафыннан кире чакыру;
- 9) жирлек Советы вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату;
- 10) хәрби хезмәткә чакыру яки аны алмаштырган альтернатив гражданлык хезмәтенә жибәру;
- 11) федераль законнарда билгеләнгән башка очракларда.

2. Жирлек Советының жирлек Советы депутаты вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату турындагы карары, вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату өчен нигез барлыкка килгән көннән 30 көннән дә сонга калмыйча, ә әгәр бу нигез жирлек Советы сессияләре арасында барлыкка килгән булса, мондый нигез барлыкка килгән көннән өч айдан да соңга калмыйча кабул ителә.

3. Жирлек Советы депутаты вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, өстәмә депутат сайлаулары федераль закон, Татарстан Республикасы Сайлау кодексы нигезендә билгеләнә.

IV бүлек. ТОРАК ПУНКТ БАШЛЫГЫ

40 нчы маддә. Авыл жирлеге башлығы авыл жирлегенәң югары вазифалы кешесе

1. Авыл жирлеге башлығы-авыл жирлегенәң югары вазифалы кешесе.
2. Жирлек башлығы жирлек Советы тарафыннан сайлана һәм аның рәйсе булып тора.

3. Жирлек башлығы вазифасының рәсми исеме Аксубай муниципаль районының Аксубай шәһәр тибындагы поселогы муниципаль берәмлеге Башлығы (Аксубай шәһәр тибындагы поселогы башлығы).

4. Жирлек башлығы вазифасы буенча Аксубай муниципаль районы Советы депутаты булып тора.

41 нче маддә. Жирлек башлығын сайлау тәртибе

1. Жирлек башлығы яңа сайланган жирлек советының беренче сессиясендә жирлек Советы депутатлары арасынан яшерен тавыш бирү юлы белән сайлана, әгәр жирлек Советы тавыш бирүенә башка тәртибен билгеләмәсә, жирлек Советы вәкаләтләре срогына.

Жирлек башлығын сайлау жирлек Советы депутатлары тәкъдим иткән кандидатлар арасынан, шул исәптән жирлек халкы, иҗтимагый берләшмәләр, Татарстан Республикасы Президенты тәкъдимнәре нигезендә башкарыла.

2. Әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысыннан артыгы тавыш бирсә, жирлек Советы депутаты сайланган жирлек башлығы булып санала.

3. Сайланганнан соң, жирлек башлығы түбәндәге антны бирә::

"Муниципаль берәмлек башлығы вазифасына керешкәндә, ант итәм – муниципаль берәмлек уставы белән бирелгән вәкаләтләребезне тормышка ашырганда, муниципаль берәмлек өчен бүгенге һәм киләчәк буыннар алдында җаваплылыгыбызны аңлап, Россия Федерациясе Конституциясен, федераль законнарны, Татарстан Республикасы

Конституциясен һәм Татарстан Республикасы законнарын, муниципаль берәмлек уставын төгәл үтәргә, муниципаль берәмлек халкының хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен хөрмәт итәргә, сакларга һәм якларга, тарихи традицияләрне хөрмәт итеп, гражданлык килешүенә һәм икътисади потенциалын арттыруга омтылырга, үз бурычларыңны намус белән үтәү, муниципаль берәмлекнең чәчәк атуы һәм аның барлык халкы файдасына намуслы.

42 нче маддә. Торак пункт башлыгы статусы

1. Авыл жирлеге башлыгы даими нигездә эшли.
2. Жирлек башлыгы Аксубай муниципаль районы Советында даими нигездә алмаштырыла торган вазифага сайланган очракта, ул жирлек башлыгы вәкаләтләрен азат ителмәгән нигездә башкара.

3. Жирлек башлыгы үз эшчәнлегендә федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә жирлек халкына һәм жирлек советына контрольдә тотыла һәм хисап бирә.

4. Жирлек башлыгы елына бер тапкырдан да сирәгрәк жирлек Советы алдында үз эшчәнлеге нәтижеләре, шул исәптән жирлек Советы куйган мәсьәләләрне хәл итү турында хисап бирә.

5. Жирлек башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашыру белән бәйле чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

43 нче маддә. Жирлек башлыгының вәкаләтләре

Торак пункт башлыгы:

1) башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнары, дәүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә шәһәр торак пункттын тәкъдим итә, ышанычсыз торак пункт исеменнән эш итә;

2) жирлек Советы эшен оештыра, Жирлек советы утырышларын чакыра һәм аларда рәислек итә;

3) әлеге уставта билгеләнгән тәртиптә торак пункт Советы кабул иткән норматив хокукий актларга кул куя һәм аларны игълан итә;

4) үз вәкаләтләре чикләрендә торак пункт Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокукий актлар чыгара;

5) жирлек советына үз эшчәнлеге нәтижеләре турында еллык хисаплар тапшыра;

6) авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе белән контракт төзи;

7) жирлек башкарма комитеты житәкчесе вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган көннән алып билгеләнгән тәртиптә жирлек Башкарма комитетының яңа житәкчесе билгеләнгәнгә кадәр жирлек башкарма комитеты житәкчесе урынбасары вазифасына билгели һәм вазифасыннан азат итә.

8) авыл жирлеге Советы эшендә жәмәгатьчелек фикерен исәпкә алу һәм ачыклыкны тәэмин итү буенча чаралар күрә;

9) гражданнырны кабул итүне, аларның мөрәжәгатьләрен, гаризаларын һәм шикаятьләрен карауны оештыра;

10) жирлек Советы утырышларының протоколларына кул куя;

11) жирлек Советы аппаратының эшенә житәкчелек итә;

12) жирлек Советының контроль вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны координацияли;

13) жирлек Советы эшчәнлеген тәэмин итүгә һәм тотуга жирлек бюджетында каралган чыгымнар буенча акчаларны бүлүче булып тора;

14) законнар һәм әлеге Устав нигезендә гражданнырның ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру буенча жирлек советының хокукий актын кабул итүне оештыра;

15) жирлекнең жирле үзидарә органнарының федераль башкарма хакимият органнарының территориаль органнары, башка федераль органнар, жирлек территориясендә эшләүче Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән кирәкле хезмәттәшлеген тәэмин итә;

16) жирлек исемненнән дәүләт хакимияте органнары, башка муниципаль берәмлекләреннән жирле үзидарә органнары белән икътисадый һәм социаль-мәдәни өлкәләрдә хезмәттәшлек турында килешүләр һәм килешүләр, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белән хезмәттәшлек итү һәм гамәлләрне координацияләү турында килешүләр һәм килешүләр төзи;

17) бюджетның агымдагы үтәләшен контрольдә тоту;

18) федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары белән жирлек башлыклары карамагына кертелгән башка вәкаләтләрне, шулай ук әлеге устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек башлыгы компетенциясенә кертелгән башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

Жирлек башлыгы булмаган һәм (яки) үз вәкаләтләрен үтәү мөмкин булмаган очракта, аның бурычлары жирлек Советы карары буенча жирлек Советы депутатларының берсенә йөкләнә ала.

44 нче маддә. Жирлек Башлыгы Урынбасары

1. Жирлек башлыгы тәкъдиме буенча жирлек Советы депутатлар арасынан жирлек башлыгы урынбасары сайлана.

2. Әгәр аны сайлау өчен жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының яртысынан артыгы тавыш бирсә, жирлек башлыгы урынбасары итеп сайлана.

3. Жирлек башлыгы урынбасары жирлек Советы Регламентында билгеләнгән бурычларны бүлүгә ярашлы рәвештә функцияләрне башкара, жирлек башлыгы йөкләмәләрен үти, ә ул вакытлыча булмаган очракта (авыру яки ялга чыгу сәбәпле) яки үз бурычларын үтәү мөмкинлеге булмаган очракта яки вәкаләтләрен вакытыннан алда туктаткан очракта жирлек башлыгы вазифаларын башкара.

4. Жирлек башлыгы урынбасары үз вәкаләтләрен, әлеге уставның 42 статьясының 2 пунктында күрсәтелгән очрактан тыш, азат ителмәгән нигездә башкара.

5. Жирлек башлыгы урынбасарының вәкаләтләре әлеге уставның 39 статьясында каралган нигезләр буенча вакытыннан алда туктатыла.

6. Жирлек башлыгы урынбасары теләсә кайсы вакытта жирлек башлыгы инициативасы буенча яки жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән бер өлешеннән ким булмаган депутатлар төркеме таләбе буенча кабул ителгән жирлек Советы карары буенча вазифасыннан чакырылырга мөмкин. Жирлек башлыгы урынбасарын чакыртып алу турында карар жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының күпчелек тавышы белән кабул ителә.

45 нче маддә. Жирлек башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкага китү;

2.1) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 741 маддәсенә ярашлы рәвештә отставкага жибәрү;

3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 74 статьясына ярашлы рәвештә вазифасыннан китүләр;

4) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яки чикләнгән эшкә сәләтле дип танылу;

5) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылу яки үлгән дип игълан итү;

6) аңа карата судның гаепләү карарының законлы көченә керүе;

7) Россия Федерациясеннән читтә даими яшәү урынына;

8) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил дәүләте гражданлыгын туктату – Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланьрга, чит ил гражданлыгын алырга яисә Чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы булмаган чит ил территориясендә Россия Федерациясе

гражданының даими яшәү хокукын раслаучы яшәү рөхсәтен яисә башка документ алырга хокуклы, жирле үзидарә органнарына сайланырга хокуклы;

9) сайлаучылар тарафыннан кире чакыру;

10) сәламәтлек торышы буенча суд тәртибендә билгеләнгән торак пункт башлыгы вәкаләтләрен гамәлгә ашыра алмау;

11) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәгә 131-ФЗ номерлы Федераль законның 13 статьясына ярашлы рәвештә, шулай ук муниципаль берәмлек юкка чыгарылган очракта гамәлгә ашырыла торган муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору;

12) шәһәр округы белән берләшү сәбәпле, торак пунктның муниципаль берәмлек статусын югалтуы;

13) муниципаль берәмлек чикләре үзгәрү яки шәһәр округы белән берләшү нәтижәсендә муниципаль берәмлек сайлаучылары санының 25 проценттан артыграк артуы.

14) 1) муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы Федераль закон нигезендә муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы депутатлары инициативасы буенча яки Россия Федерациясе субъектының югары вазифалы кешесе (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы житәкчесе) инициативасы буенча муниципаль берәмлек башлыгын отставкага жиберергә хокуклы.

2. Муниципаль берәмлек башлыгын отставкага жиберү өчен нигез булып:

1) әлегә Федераль законның 75 статьясының 1 өлешендәгә 2 һәм 3 пунктларында каралган нәтижеләргә китергән (китергән) муниципаль берәмлек башлыгының карарлары, гамәлләре (гамәлсезлегә);

2) жирле әһәмияттәгә мәсьәләләргә хәл итү, әлегә Федераль законда, башка федераль законнарда, муниципаль берәмлек уставында каралган вәкаләтләргә гамәлгә ашыру һәм (яки) жирле үзидарә органнары тарафыннан жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъекты законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәмин итү буенча бурычларны өч ай һәм аннан да күбрәк вакыт эчендә үтәмәү;

3) муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы алдындагы еллык хисабы нәтижеләре буенча муниципаль берәмлек башлыгының эшчәнлеген канәгатьләнерлек бәяләмә, ике тапкыр рәттән бирелгән;

4) "коррупциягә каршы торы турында" 2008 елның 25 декабрдәгә 273-ФЗ номерлы Федераль закон, "дәүләт Вазыйфаларын биләүче затларның һәм башка затларның чыгымнарының аларның керемнәренә туры килүен контрольдә тоту турында" 2012 елның 3 декабрдәгә 230-ФЗ номерлы Федераль закон, 2013 елның 7 маендагы 79-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнгән чикләүләргә, тыюларны, бурычларны үтәмәү аерым категория кешеләргә Россия Федерациясе территориясеннән читтә урнашкан чит ил банкларында счетлар (вкладлар) ачу һәм аларга ия булу, акчаларны һәм кыйммәтле әйберләргә саклау тыела, чит ил финанс коралларына ия булу һәм (яки) куллану;

5) муниципаль берәмлек башлыгы, жирле хакимият, башка органнар һәм муниципаль берәмлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары һәм ведомство карамагындагы оешмалар тарафыннан Кеше һәм гражданның хокуклары һәм ирекләре тигезлегенә дәүләт гарантияләрен расасына, милләтенә, теленә, дингә мөнәсәбәтә һәм башка шартларга бәйлә рәвештә күшлән бозуга, раса, милләт, тел яки дингә карашы билгеләре буенча хокукларны һәм дискриминацияне чикләүгә юл кую, әгәр бу милләтара һәм конфессияара килешүне бозуга китергән һәм милләтара (этникара) һәм конфессияара конфликтлар барлыкка килүгә ярдәм иткән булса.

3. Муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы депутатларының муниципаль берәмлек башлыгын отставкага жиберү турындагы инициативасы, муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органы депутатларының билгеләнгән санының өчтән бер өлешеннән ким булмаган өлеше белән тәкъдим ителгән, муниципаль берәмлекнең

вәкиллекле органына кертелә торган мөрәжәгать рәвешендә рәсмиләштерелә. Әлеге мөрәжәгать муниципаль берәмлек вәкиллекле органының муниципаль берәмлек башлығын отставкага жиберү турындагы карары проекты белән бергә кертелә. Әлеге инициативаны тәкъдим итү турында муниципаль берәмлек башлығы һәм Россия Федерациясе субъектының югары вазыйфаи заты (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы житәкчесе) муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органына әлеге мөрәжәгать кертелгән көннән соң икенче көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

4. Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутатларының муниципаль берәмлек башлығын отставкага жиберү турындагы инициативасын карау Россия Федерациясе субъектының югары вазифалы кешесе (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы житәкчесе) фикерен исәпкә алып башкарыла.

5. Әгәр муниципаль берәмлек башлығын отставкага жиберү турында муниципаль берәмлек вәкиллекле органы депутатлары инициативасын караганда жирле үзидарә органнары тарафыннан жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъекты законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән һәм (яки) муниципаль берәмлек башлығының һөжүмгә китергән карарларын, гамәлләрән (гамәлсезлеген) гамәлгә ашыруны тәмин итүгә кагылышлы мәсьәләләрне карау күздә тотыла икән нәтижәләре, әлеге Федераль законның 75 статьясындагы 1 өлешендәге 2 һәм 3 пунктларында каралган муниципаль берәмлек башлығын отставкага жиберү турындагы карар Россия Федерациясе субъектының югары вазыйфаи заты (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы житәкчесе) ризалыгы белән генә кабул ителергә мөмкин.

6. Россия Федерациясе субъекты югары вазыйфаи затының (Россия Федерациясе субъекты дәүләт хакимияте югары башкарма органы житәкчесе) муниципаль берәмлек башлығын отставкага жиберү турындагы инициативасы муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органына муниципаль берәмлек вәкиллекле органының тиешле карары проекты белән бергә кертелә торган мөрәжәгать рәвешендә рәсмиләштерелә. Әлеге инициативаны тәкъдим итү турында муниципаль берәмлек башлығы әлеге мөрәжәгатьне муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органына керткән көннән соң икенче көннән дә соңга калмыйча хәбәр ителә.

7. Муниципаль берәмлек башлығын отставкага жиберү турында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутатлары яки Россия Федерациясе субъектының югары вазыйфаи заты (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы житәкчесе) инициативасын карау муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан тиешле мөрәжәгать кертелгән көннән алып бер ай эчендә башкарыла.

8. Муниципаль берәмлек вәкиллекле органының муниципаль берәмлек башлығын отставкага жиберү турындагы карары, әгәр аның өчен муниципаль берәмлек вәкиллекле органы депутатларының билгеләнгән санының өчтән ике өлеше тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

9. Муниципаль берәмлек вәкиллекле органының муниципаль берәмлек башлығын отставкага жиберү турындагы карарына муниципаль берәмлек вәкиллекле органы рәисе кул куя.

10. Әгәр муниципаль берәмлек уставына ярашлы рәвештә муниципаль берәмлек башлығы хәл иткүче тавыш хокукы белән муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы составына керә һәм аның рәисе вәкаләтләрән башкара икән, муниципаль берәмлек башлығын отставкага жиберү турындагы карарга муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы утырышында рәислек итүче депутат кул куя.

11. Әгәр муниципаль берәмлек уставына ярашлы рәвештә авыл жирлегә башлығы башкарма-идарә органын житәкли һәм муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы рәисе вәкаләтләрән башкара икән, муниципаль берәмлек башлығын отставкага жиберү

турындагы карарга муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы утырышында рәислек итүче депутат кул куя.

12. Әгәр хәл иткүче тавыш хокукы белән муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы составына керүче һәм аның рәисе вәкаләтләрен башкаручы муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы утырышында катнаша икән, анда аны отставкага жиберү мәсьәләсе карала, күрсәтелгән утырыш муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутаты рәислегендә уза.

13. Муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан муниципаль берәмлек башлыгын отставкага жиберү турында карар каралганда һәм кабул ителгәндә:

1) аңа тиешле утырышны үткәру датасы һәм урыны турында алдан хәбәрнамә алу, шулай ук муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутатларының яисә Россия Федерациясе субъектының югары вазыйфай затының (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы житәкчесе) мөрәжәгатә һәм муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органының аны отставкага жиберү турындагы карары проекты белән танышу;

2) аңа муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутатларына отставкага китү өчен нигез буларак тәкъдим ителгән хәлләр турында аңлатма бирү мөмкинлегә бирү.

14. Әгәр муниципаль берәмлек башлыгы муниципаль берәмлек вәкиллекле органының аны отставкага жиберү турындагы карары белән килешмәсә, ул үзенең аерым фикерен язма рәвештә әйтергә хокуклы.

15. Муниципаль берәмлек вәкиллекле органының муниципаль берәмлек башлыгын отставкага жиберү турындагы карары рәсми рәвештә кабул ителгәннән соң биш көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш. Әгәр муниципаль берәмлек башлыгы аны отставкага жиберү мәсьәләсе буенча үзенең аерым фикерен язма рәвештә белдергән булса, ул муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы карары белән бер үк вакытта басылып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

16. Әгәр муниципаль берәмлек башлыгын отставкага жиберү турында муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы депутатлары яки Россия Федерациясе субъектының югары вазифалы кешесе (Россия Федерациясе субъектының дәүләт хакимияте югары башкарма органы житәкчесе) инициативасы муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан кире кагылган булса, муниципаль берәмлек башлыгын отставкага жиберү турындагы мәсьәлә муниципаль берәмлек вәкиллекле органы утырышы уздырылганнан соң ике айдан да иртәрәк кабат каралырга мөмкин.

15) жирлек чикләре үзгәру нәтижәсендә жирлек сайлаучылары саны 25 проценттан артыкка арткан;

16) халыкның ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль хокукый актны чыгару срогын бозу жирле үзидарәнең сайланган вазыйфай затын кире алу, контракт нигезендә гамәлгә ашырыла торган жирле хакимият башлыгы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату яки жирле үзидарәнең сайланган органы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора

2. Әлеге статьяның 1-11 пунктларында күрсәтелгән нигезләр буенча жирлек башлыгының вәкаләтләре вакытыннан алда туктатылган очракта, жирлекнең яңа башлыгын сайлау жирлек советының якынлашып килүче утырышында башкарыла.

3. Әгәр жирлек башлыгы вәкаләтләре жирлек Советы вәкаләтләре срогы тәмамлануга алты ай кала вакытыннан алда туктатылса, жирлек Советы карары буенча жирлекнең яңа башлыгын сайлау үткәрелмәскә мөмкин.

V бүлек. жирлекнең башкарма комитеты

46 нчы маддә. Жирлекнең башкарма комитеты жирлекнең жирле үзидарә башкарма-идарә органы

1. Жирлекнең башкарма комитеты жирле үзидарәнең башкарма-идарә итү органы булып тора.

2. Авыл жирлеге Башкарма комитетының рәсми исеме "Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районы Аксубай шәһәр тибындагы поселогы башкарма комитеты".

3. Жирлекнең башкарма комитеты жирлек Советына, жирлек башлыгына һәм жирлек халкына хисап бирә һәм контрольдә тота.

4. Авыл жирлеге башкарма комитетының мөһерләре, үз исемнәре белән бланклары бар.

5. Жирлекнең башкарма комитеты эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясенә ярашлы рәвештә жирлек бюджетында аерым юл белән карала.

47 нче маддә. Торак пунктның Башкарма комитеты структурасы

1. Башкарма комитет структурасы Башкарма комитет Житәкчесе тәкъдим иткән жирлек Советы тарафыннан раслана.

2. Башкарма комитет структурасына башкарма комитет житәкчесе, аның урынбасары, башка вазифаи затлар һәм (яки) Башкарма комитетның тармак (функциональ) органнары керә.

48 нче маддә. Башкарма комитетның вәкаләтләре

1. Жирлекнең башкарма комитеты:

1) планлаштыру, бюджет, финанс һәм исәп өлкәсендә:

жирлек бюджеты проекты, жирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеше планнары һәм программалары проектларын эшли;

- жирлек бюджетын үтәүне тәэмин итә, жирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеше планнарын һәм программаларын үтәүне оештыра;

- жирлек бюджеты үтәлеше турында хисап, жирлекнең комплекслы социаль-икътисади үсеше планнары һәм программалары үтәлеше турында хисаплар әзерли;

- торак пунктның икътисады һәм социаль өлкәсе торышын билгеләүче статистик күрсәткечләр жьпоны һәм күрсәтелгән мәгълүматларны дәүләт хакимияте органнарына законнарда билгеләнгән тәртиптә тапшыруны оештыра;

2) муниципаль милек белән идарә итү, торак пункт территориясендәге предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән үзара мөнәсәбәتلәр өлкәсендә:

- жирлекнең муниципаль милектә булган мөлкәт белән идарә итә, муниципаль милек объектларын булдыру, сатып алу, куллану, боерык бирү һәм арендау мәсьәләләрен хәл итә;

- жирлек Советы карары белән билгеләнгән очракларда жирлек Советына муниципаль милекне читләштерү, шул исәптән аны хосусыйлаштыру турында тәкъдимнәр әзерли һәм килештерүгә (раслауга) кертә;

муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, оешмалар белән торак пунктның икътисади һәм социаль үсешендә хезмәтгәшлек турында килешүләр төзи; торак пункт территориясендә халыкка хезмәт күрсәтү өлкәсендә төрле милек формасындагы предприятиеләр булдыруга ярдәм итә;

- жирлек советы билгеләгән тәртип буенча муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, аларның эшчәнлегенә максатларын, шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, муниципаль учреждениеләрне финанслауны тәэмин итә, муниципаль учреждениеләрне һәм Предприятиеләрне үзгәртеп кору һәм бетерү мәсьәләләрен хәл итә, контракт нигезендә аларның житәкчеләрен билгели һәм биләгән вазифаларыннан азат итә;

дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товар, эшләр, хезмәтләр сатып алуны гамәлгә ашыра, моның өчен каралган үз матди һәм финанс чараларын куллана;

- Татарстан Республикасы Аксубай муниципаль районының «Аксубай шәһәр тибындагы поселогы " муниципаль берәмлеге исемнән муниципаль-шәхси партнерлык турында килешүләр ягы булып тора;

3) территорияль планлаштыру, жирне һәм башка табигый ресурсларны куллану, әйләнә-тирә табигый мохитне саклау өлкәсендә:

жирлек советына жирлекнең генераль планы проектын һәм башка шәһәр төзелеше документациясе проектларын эшли һәм раслауга кертә, аларны РФ Шәһәр төзелеше кодексына ярашлы рәвештә гамәлгә ашыруны тәмин итә;

- торак пункт территориясендә урнашкан капитал төзелеш объектларын төзү, реконструкцияләү, капитал ремонтлау вакытында объектларны файдалануга тапшыруга рөхсәт бирә;

муниципаль милектә булган жирләрне рациональ файдалануны һәм саклауны планлаштыруны һәм оештыруны гамәлгә ашыра;

- торак пункт территориясендәге жир кишәрлекләрен законнарда билгеләнгән тәртиптә сатып алу юлы белән бирә һәм тартып ала;

торак пункт жирләрәннән файдалануны жир контролен гамәлгә ашыра;

- халыкка экологик хәл турында хәбәр итә, әйләнә-тирә мохиткә куркыныч тудыручы, табигатьтән файдалану турындагы законнарны бозучы предприятиеләр, учреждениеләр, оешмаларның гамәлләре турында тиешле органнарга хәбәр итә;

торак пункт территориясендә дөвалуа-сәламәтләндрерү урыннарын һәм жирле әһәмияттәге курортларны булдыра, үстерүне һәм саклауны тәмин итә;

4) Төзелеш, транспорт һәм элемтә өлкәсендә:

- муниципаль торак фондын төзүне һәм тотуны оештыра, аның исәбен алып бара, торак пункт территориясендә торак төзелеше өчен шартлар тудыруны тәмин итә;

- социаль наем шартнамәләре буенча бирелә торган торак урыннарына мохтаж гражданны билгеләнгән тәртиптә исәпкә ала;

- торак биналарны торак булмаган биналарга һәм торак булмаган биналарны торак биналарга күчерү турында билгеләнгән тәртиптә карарлар кабул итә, торак биналарны үзгәртеп коруны һәм үзгәртеп планлаштыруны килештерә, билгеләнгән тәртиптә муниципаль торак фондынның торак биналарын яшәү өчен яраксыз дип таний;

- шәһәр жирлегендә яшәүче һәм торак шартларын яхшыртуга мохтаж аз керемле гражданны торак законнары нигезендә торак биналар белән тәмин итә,

- муниципаль торак фондыннан файдалануны һәм саклануны, әлеге фондын торак биналарының билгеләнгән санитар һәм техник кагыйдәләргә һәм нормаларга, законнарның башка таләпләренә туры килүен контрольдә тотат;

- торак пунктлар чикләрендә жирле әһәмияттәге автомобиль юлларын тотуны һәм төзүне, шул исәптән парковкалар (парковка урыннары) булдыруны һәм аларның эшләвен тәмин итүне, шулай ук Россия Федерациясе законнары нигезендә автомобиль юлларын куллану һәм юл эшчәнлеген гамәлгә ашыру өлкәсендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыруны тәмин итә;

- халыкка транспорт хезмәтләре күрсәтү өчен шартлар тудыра һәм муниципаль транспорт оешмалары булдыру яки халыкка транспорт хезмәте күрсәтүгә шәхси һәм башка транспорт предприятиеләрен һәм оешмаларын жәлеп итү юлы белән жирлек чикләрендә халыкка транспорт хезмәте күрсәтүне оештыруны тәмин итә;

маршрутларны, хәрәкәт графигын, торак пункт территориясендә эшләүче жәмәгать транспорты тукталышлары урыннарын раслый һәм (яки) килештерә;

жәмәгать транспорты тукталышлары өчен бүлеп бирелгән урыннарны төзекләндерүне тәмин итә;

жирле әһәмияттәге гомуми файдаланудагы автомобиль юлларында юл хәрәкәтен оештыру һәм мониторинглау;

жирле әһәмияттәге гомуми файдаланудагы автомобиль юлларында гомуми файдаланудагы парковкалар реестрын алып бару;

жирле эһемияттәге гомуми файдаланудагы автомобиль юлларында юл хәрәкәтен оештыруның техник чараларын урнаштыру, алыштыру, демонтажлау һәм тоту;

- «Россия Федерациясендә юл хәрәкәтен оештыру һәм Россия Федерациясенен аерым закон актларына үзгәрешләр керту турында» 29.12.2017 №443-ФЗ Федераль законы белән жирле үзидарә органнары вәкаләтләренә кертелгән башка вәкаләтләргә гамәлгә ашыру;

- халыкны элемтә хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыруны тәмин итә;

5) торак-коммуналь, көнкүреш, сәүдә һәм халыкка башка хезмәт күрсәтү өлкәсендә:

торак пункт чикләрендә Халыкны электр, жылылык, газ һәм су белән тәмин итүне, су чыгаруны, халыкны ягулык белән тәмин итүне Россия Федерациясе законнары белән билгеләнгән вәкаләтләр чикләрендә оештыра;

халыкны жәмәгать туклануы, сәүдә һәм көнкүреш хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра; базарлар һәм ярминкәләр оештыра;

халыкка китапханә хезмәте күрсәтүне оештыруны тәмин итә;

ял оештыру һәм халыкны мәдәният оешмалары хезмәтләре белән тәмин итү өчен шартлар тудыра;

торак пункт милкендәге мәдәни мирас объектларын(тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен) саклай, куллана һәм популярлаштыра, торак пункт территориясендә урнашкан жирле (муниципаль) эһемияттәге мәдәни мирас объектларын(тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен) саклау;

- торак пункт территориясендә массакуләм физик культура һәм спортны үстерү өчен шартлар тудыра, торак пункт территориясендә спорт объектлары төзелешен стимуллаштыру буенча чаралар күрә, муниципаль торак фонды йортларына якин территориядә спорт мәйданчыклары төзүне һәм тотуны, башка муниципаль спорт корымаларын төзүне һәм тотуны тәмин итә,

халыкның күпләп ял итү һәм халыкның күпләп ял итү урыннарын төзекләндерүне оештыру өчен шартлар тудыра;

ритуаль хезмәтләр күрсәтүне оештыра һәм жирләү урыннарын тәмин итә;

- «жылылык белән тәмин итү турында»гы Федераль законда каралган жылылык белән тәмин итүне оештыру вәкаләтләренә ия

- коммуналь инфраструктура системасына тоташуга тарифларны, коммуналь комплекс оешмаларының тоташуга тарифларын, коммуналь комплекс оешмаларының товарларына һәм хезмәтләренә тарифларга өстәмәләргә, кулланучылар өчен бәяләргә (тарифларга) өстәмәләргә көйләүне оештыра. Жирлекләргә жирле үзидарә органнарының коммуналь инфраструктура системасына тоташу тарифларын, коммуналь комплекс оешмалары тарифларын, бәяләргә өстәмәләргә, кулланучылар өчен тарифларны жайга салу буенча вәкаләтләре тулысынча яки өлешчә жирлекләргә жирле үзидарә органнары һәм әлегә жирлекләр кәргән муниципаль районның жирле үзидарә органнары арасындагы килешүләр нигезендә тапшырылырга мөмкин;

- энергияне сак тоту һәм энергетик нәтижәлелекне арттыру өлкәсендә муниципаль программаларны гамәлгә ашыруны, муниципаль берәмлек чикләрендә муниципаль торак фонды булган күпфатирлы йортларны энергетик тикшерү үткәрүне оештыруны, энергияне сак тоту һәм энергетик нәтижәлелекне арттыру турындагы законнарда каралган башка чараларны оештыруны һәм үткәрүне тәмин итә;

б) төзекләндерү өлкәсендә:

каты коммуналь калдыкларны жыю (шул исәптән аерым жыю) һәм транспортлау буенча эшчәнлек оештыра;

торак пункт территориясен төзекләндерүне һәм яшелләндерүне оештыруны, торак пунктлар чикләрендә урнашкан шәһәр урманнарын куллануны һәм саклауны тәмин итә;

урамнарны яктыртуны оештыруны һәм урам исемнәре һәм йорт номерлары белән күрсәткечләр урнаштыруны тәмин итә;

7) гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклау, законлылыкны тәмин итү, Халыкны һәм территорияне гадәттән тыш хәлләрдән саклау өлкәсендә:

- торак пункт территориясендә законнарны, дәүләт хакимияте һәм жирле үзидарә органнары актларын үтәүне, гражданның хокукларын һәм ирекләрен саклауны тәмин итә;

- билгеләнгән тәртиптә, шул исәптән жирле үзидарә хокукларын бозучы судта яки арбитраж судында дәүләт хакимияте органнары һәм дәүләт вазыйфай затлары, предприятиеләр, учреждениеләр, оешмаларның актларын шикаять итә;

- торак пункт чикләрендә гадәттән тыш хәлләр нәтижәләрен кисәтүдә һәм бетерүдә катнаша;

- торак пунктлар чикләрендә беренчел янғын куркынычсызлыгы чараларын үткөрүне тәмин итә;

- Гражданның оборонасы, халыкны һәм жирлек территориясен табигый һәм техноген характердагы гадәттән тыш хәлләрдән саклау буенча чараларны оештыра һәм гамәлгә ашыруны тәмин итә; гадәттән тыш хәлләренә бетерү өчен жирле финанс һәм матди ресурслар резервларын булдыруны тәмин итә;

үз вәкаләтләре чикләрендә һәм билгеләнгән тәртиптә халыкка гадәттән тыш хәлләр килеп чыгу куркынычы яки барлыкка килү турында вакытында хәбәр итүне һәм мәгълүмат бирүне тәмин итә;

торак пункт территориясендә авария-коткару хезмәтләре һәм (яки) авария-коткару формировауны эшчәнлеген оештыра, тәмин итә;

- торак пункт территориясендә урнашкан муниципаль предприятиеләрне һәм учреждениеләрне мобилизацияләү буенча чараларны оештыра һәм гамәлгә ашыруны тәмин итә;

- су объектларында кешеләрнең иминлеген тәмин итү, аларның тормышын һәм сәламәтлеген саклау чараларын гамәлгә ашыруны тәмин итә;

торак пункт чикләрендә урнашкан жирле (муниципаль) әһәмияттәге мәдәни мирас объектларын (тарих һәм мәдәният һәйкәлләрен) саклау һәм саклау белән шөгыльләнә;

федераль закон нигезендә мохтаж булган торак пунктта яшәүчеләргә опека һәм попечительлек булдыруда ярдәм күрсәтә;

муниципаль сайлаулар, жирле референдум, жирлек Советы депутатын чакыртып алу буенча тавыш бирү, жирлек чикләрен үзгәртү, жирлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне эзерләүне һәм үткөрүне оештыру һәм матди-техник тәмин итүне гамәлгә ашыра;

жыелышлар, митинглар, урам йөрешләре, демонстрацияләр һәм пикетлар үткөрү, спорт, тамаша һәм башка массакуләм ижтимагый чаралар оештыру белән бәйле законнарда каралган чараларны гамәлгә ашыра;

- "Россия Федерациясендә хокук бозуларны профилактикалау системасы нигезләре турында" Федераль законда каралган хокук бозуларны профилактикалау өлкәсендәге чараларны гамәлгә ашыра;

8) жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен үтәү өлкәсендә:

- федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыра;

дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен тапшырылган матди һәм финанс чараларын исәпкә ала һәм тиешле файдалануны тәмин итә;

- тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен тиешле федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә гамәлгә ашыру турында хисаплар тапшыра;

- жирлек Советы карарларына ярашлы рәвештә, жирлекнең жирле үзидарә органнары карамагындагы Матди ресурслардан һәм финанс чараларыннан үзенә тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыру өчен өстәмә файдалануны тәмин итә;

9) башка вәкаләтләр:

- муниципаль хезмәтләр реестрын формалаштыру һәм алып бару тәртибен билгели;

торак пунктның архив фондларын формалаштыруны тәмин итә;

үз вәкаләтләре чикләрендә федераль законнарға ярашлы рәвештә халыкара һәм тышкы икътисади элементләргә гамәлгә ашыра;

- жирле эһәмияттәге мәсьәләләргә хәл итү максатларында гражданны торак пункт өчен социаль эһәмиятле эшләргә (шул исәптән дежурлыкларны) ирекле нигездә башкаруга жәлеп итү турында Карар кабул итә һәм аларны үткәргәнне оештыра.

2. Башкарма комитет жирлекнең жирле эһәмияттәге мәсьәләләргә буенча башка вәкаләтләргә дә гамәлгә ашыра, законнар, әлегә Устав, жирлек Советы карарлары белән жирлек Советы, жирлек башлыгы яки жирлекнең башка жирле үзидарә органнары компетенциясенә кертелгән вәкаләтләрдән тыш.

3. Жирлекнең башкарма комитеты Муниципаль контрольне гамәлгә ашыруга вәкаләтле орган булып тора.

Муниципаль контроль өлкәсендәге башкарма комитетның вәкаләтләренә түбәндәгеләр керә:

1) Тиешле территориядә муниципаль контроль оештыру һәм гамәлгә ашыру;

2) Муниципаль контрольне гамәлгә ашырганда тикшерүләр үткәргәнне административ регламентларын эшләү һәм кабул итү;

3) Россия Федерациясә Хөкүмәтә тарафыннан күрсәткечләргә һәм методикасы расланган тиешле эшчәнлек өлкәләрендә муниципаль контрольнең нәтижәләгән мониторинглауны оештыру һәм үткәргәнне;

4) Россия Федерациясә субъектларының федераль законнарда, законнарда һәм башка норматив хокукый актларында каралган башка вәкаләтләргә гамәлгә ашыру.

49 нчы маддә. Авыл жирлегә башкарма комитеты житәкчесә

1. Жирлекнең башкарма комитетын жирлекнең башкарма комитеты житәкчесә житәкли.

2. Жирлекнең башкарма комитеты житәкчесә-жирлекнең жирле үзидарәсә вазифаи заты, ул әлегә вазифага контракт буенча билгеләнә.

3. Авыл жирлегә башкарма комитеты житәкчесә үз вәкаләтләргә даими нигездә башкара.

4. Авыл жирлегә башкарма комитеты житәкчесә эшкүарлык, шулай ук башка түләүле эшчәнлек белән шөгьльләнергә хокуклы түгел, укытучылык, фәнни һәм башка ижади эшчәнлектән тыш. Шулай ук вакытта укыту, фәнни һәм башка ижади эшчәнлек, әгәр Россия Федерациясенә халыкара килешүндә яки Россия Федерациясә законнарында башкасы каралмаган булса, чит ил дәүләтләргә, халыкара һәм чит ил оешмалары, чит ил гражданны һәм гражданлыгы булмаган затлар акчалары хисабына гына финанслана алмый. Жирлекнең башкарма комитеты житәкчесә, Россия Федерациясенә халыкара шартнамәсендә яки Россия Федерациясә законнарында башкасы каралмаган очракта, чит ил коммерцияле булмаган хөкүмәтнеке булмаган оешмаларның һәм Россия Федерациясә территориясендә эшләүче аларның структур бүлекчәләргә идарә органнары, попечительлек яки күзәтү советлары, башка органнары составына керергә хокуклы түгел.

5. Аерым оештыру-идарә итү функцияләргә башкару өчен жирлек башкарма комитеты житәкчесә урынбасары бар, ул шулай ук жирлек башкарма комитеты житәкчесә вәкаләтләргә аның вакытлыча булмавы (авыру яки отпуск белән бәйлә) яки үз

бурычларын үтәү мөмкинлеге булмавы яки вәкаләтләрән вакытыннан алда туктату очрагында башкара.

50 нче маддә. Авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесен билгеләү тәртибе

1. Авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесе конкурс нигезендә билгеләнә.

Конкурс шартлары, аны үткәрү датасы, вакыты һәм урыны турында мәгълүматлар, контракт проекты массакүләм мәгълүмат чараларында конкурс уздырылган көнгә кадәр 20 көннән дә соңга калмыйча бастырылырга тиеш.

2. Конкурс үткәрү өчен Конкурс комиссиясе оештырыла. Конкурс комиссиясе әгъзаларының гомуми санын жирлек советы билгели. Жирлекнең конкурс комиссиясе әгъзалары жирлек Советы тарафыннан билгеләнә.

3. Кеше жирлекнең башкарма комитеты житәкчесе вазифасына жирлек Советы тарафыннан конкурс комиссиясе тәкъдим иткән кандидатлар арасынан билгеләнә.

4. Жирлекнең башкарма комитеты житәкчесе өчен контракт шартлары жирлек Советы тарафыннан раслана. Федераль закон яки Татарстан Республикасы законы жирлекнең жирле үзидарә органнарына аерым дәүләт вәкаләтләрән тапшырган очракта контрактка Татарстан Республикасы законы белән билгеләнгән шартлар мәжбүри рәвештә кертелә.

5. Башкарма комитет житәкчесе белән Контракт жирлек башлыгы тарафыннан төзелә.

51 нче маддә. Авыл жирлеге башкарма комитеты житәкчесенә вәкаләтләрә срогы

1. Жирлекнең башкарма комитеты житәкчесе белән Контракт жирлек Советының вәкаләтләрә срогына төзелә, ул кешене Башкарма комитет житәкчесе вазифасына билгеләү турында Карар кабул итә (яңа чакырылыш жирлек Советы эшли башлаган көнгә кадәр, әмма ике елдан да ким түгел) һәм 5 ел тәшкил итә.

2. Жирлек Советы вәкаләтләрә срогы тәмамланганнан соң, жирлек башкарма комитеты житәкчесе билгеләнгән тәртиптә жирлек Башкарма комитетының яңа житәкчесе билгеләнгәнчә үз вәкаләтләрән гамәлгә ашыруны дәвам итә.

52 нче маддә. Башкарма комитет Житәкчесе вәкаләтләрә

Башкарма комитет житәкчесе:

1) авыл жирлеге башкарма комитеты эшчәнлегенә бер башлылык принципларында житәкчелек итә һәм авыл жирлеге Башкарма комитетының үз компетенциясенә кергән вәкаләтләрән үтәве өчен шәхси җаваплылык тотат;

2) жирлекнең башкарма комитетын жирлек Советы, жирлек башлыгы, башка жирле үзидарә органнары һәм башка муниципаль берәмлекләр, дәүләт хакимияте органнары, гражданныр һәм оешмалар белән мөнәсәбәтләрдә тәкъдим итә;

3) жирлек Советы каравына жирлек бюджеты проектларын һәм аның үтәлеше турында хисапларны тәкъдим итә;

4) жирлекнең комплекслы социаль-иқтисади үсеше планнары һәм программалары проектларын һәм аларның үтәлеше турында хисапларны жирлек Советы каравына тапшыра;

5) жирлек Советы раславына Башкарма комитет структурасы проектын кертә, жирлек башлыгы белән килешү буенча жирлек Башкарма комитетының штат расписаниесен хезмәткәрләрнең чик саны һәм хезмәт хакы фонды тарафыннан билгеләнгән расланган структурага ярашлы рәвештә раслый;

6) жирлек башлыгы белән язма килешү буенча башкарма комитет житәкчесе урынбасарын билгели һәм азат итә, муниципаль хезмәткәрләрне һәм жирлек Башкарма комитетының башка хезмәткәрләрән вазифага билгели һәм вазифадан азат итә, аларның эшчәнлеген контрольдә тотат, аларга карата дәртләндерерү һәм дисциплинар җаваплылык чараларын куллана;

7) расланган бюджетка ярашлы рәвештә жирлек акчалары белән идарә итә, банк учреждениеләрәндә жирлекнең бюджет һәм башка счетларын ача һәм яба, жирлек исемәннән судта жирлеккә Дәгъвалар буенча җавап бирүче вәкиле буларак чыгыш ясыт;

дәүләт органнарының, жирле үзидарә органнарының яки бу органнарның вазыйфаи затларының законсыз гамәлләре (гамәлсезлеге) нәтижәсендә физик яки юридик затка китерелгән зыянны ведомствога карау буенча, шул исәптән дәүләт хакимияте органнары, жирле үзидарә органнарының законга яки башка норматив хокукый актка туры килмәгән актларын чыгару нәтижәсендә каплау турында;

финанс органы турындагы нигезләмәгә ярашлы рәвештә, ведомство карамагындагы бюджет учреждениеләренең акчалата йөкләмәләре буенча субсидия җаваплылыгы тәртибендә күрсәтелә.

8) жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан жирлекнен жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны гамәлгә ашыра һәм (яки) тәэмин итә, аларның үтәлеше өчен шәхси җаваплылык тотат; тиешле законнар нигезендә һәм аларны үтәү өчен тапшырылган дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча хокукый актлар чыгара;

9) жирлек башкарма комитеты компетенциясенә кертелгән жирле әһәмияттәге мәсьәләләр буенча хокукый актлар, шулай ук жирлек башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара;

10) елына бер тапкырдан да сирәгрәк яки жирлек башлыгы, жирлек Советы таләпләре буенча жирлек советына үз эшчәнлегенә һәм жирлек башкарма комитеты эшчәнлегенә турында хисаплар тапшыра;

11) даими рәвештә халыкка жирлекнең башкарма комитеты эшчәнлегенә турында хәбәр итә, жирлекнең башкарма комитеты хезмәткәрләре тарафыннан гражданның кабул итүне оештыра, айга бер тапкырдан да сирәгрәк гражданның шәхси кабул итүне гамәлгә ашыра, гражданның тәкъдимнән, гаризаларын һәм шикаятләрен карый, алар буенча карарлар кабул итә;

12) дәүләт һәм башка органнарда торак пункт мәнфәгатьләрен тәэмин итү һәм яклау буенча чаралар күрә, торак пунктның Башкарма комитеты исеминән судка гаризалар бирә, ышаныч кәгазьләре бирә;

13) законнар, әлеге устав, жирлек Советы карарлары һәм төзелгән контракт нигезендә башка вәкаләтләрне гамәлгә ашыра.

53 нче маддә. Жирлек башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату

1. Жирлек башкарма комитеты җитәкчесе вәкаләтләре вакытыннан алда туктатыла:

1) үлем;

2) үз теләге белән отставкага китү;

3) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 37 статьясындагы 10 өлешендәге 11 яки 11.1 пунктларына ярашлы контрактны өзү;

5) суд тарафыннан эшкә сәләтсез яки чикләнгән эшкә сәләтле дип танылу;

6) суд тарафыннан хәбәрсез югалган дип танылу яки үлгән дип игълан итү;

7) ана карата судның гаепләү карарының законлы көченә керүе;

8) Россия Федерациясеннән читтә даими яшәү урынына;

9) Россия Федерациясе гражданлыгын туктату, чит ил дәүләте гражданлыгын туктату – Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы, аның нигезендә чит ил гражданы жирле үзидарә органнарына сайланьрга, чит ил гражданлыгын алырга яисә Чит ил гражданлыгы булган Россия Федерациясе гражданы Россия Федерациясе халыкара килешүендә катнашучы булмаган чит ил территориясендә Россия Федерациясе гражданының даими яшәү хокукын раслаучы яшәү рөхсәтен яисә башка документ алырга хокукы, жирле үзидарә органнарына сайланьрга хокукы;

10) хәрби хезмәткә чакыру яки аны алмаштырган альтернатив гражданлык хезмәтенә җибәрү;

- 11) торак пунктны үзгәртү, шулай ук торак пункт бетерелгән очракта;
- 12) шәһәр округы белән берләшү сәбәпле, торак пункт статусын югалту;
- 13) жирлек чикләре үзгәртү яки шәһәр округы белән берләшү нәтижәсендә жирлек сайлаучылары саны 25 проценттан артыкка арту;
- 14) муниципаль берәмлек башлыгы, жирле хакимият башлыгы вәкаләтләрен башкаручы вазифасына керешү.

2. Башкарма комитет житәкчесе белән Контракт якларның килешүе буенча яки гариза нигезендә суд тәртибендә өзелергә мөмкин:

1) жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итүгә кагылышлы өлештә контракт шартларын бозуга бәйлә рәвештә, шулай ук законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйлә рәвештә, жирлек советы яки жирлек башлыгы;

2) Татарстан Республикасы Президенты - жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга кагылышлы өлештәге контракт шартларын бозуга бәйлә рәвештә, шулай ук законнарда билгеләнгән чикләүләрне үтәмәүгә бәйлә рәвештә;

3) Башкарма комитет житәкчесе - жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм (яки) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары тарафыннан контракт шартларын бозуга бәйлә рәвештә.

VI бүлек. БАШКА ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫНЫҢ ҮЗАРА ХЕЗМӘТТӘШЛЕГЕ

54 нче маддә. Торак пунктның ревизия комиссиясе

1. Жирлекнең ревизия комиссиясе даими эшләүче, жирле финанс контроле үзидарәсенең коллегияль органы булып тора.

2. Жирлекнең ревизия комиссиясе рәис һәм кимендә ике әгъзадан тора.

3. Жирлекнең ревизия комиссиясе рәисе һәм әгъзалары жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары тәкъдиме буенча 5 елга жирлек Советы тарафыннан сайлана. Жирлекнең ревизия комиссиясе рәисе һәм әгъзалары үз вәкаләтләрен жирлек Советы карары буенча азат ителгән яки азат ителмәгән нигездә башкаралар.

4. Жирлекнең ревизия комиссиясе рәисе һәм әгъзалары булып югары белемле һәм дәүләт яки муниципаль идарә, дәүләт яки муниципаль контроль, икътисад, финанс, хокук өлкәсендә һөнәри эшчәнлек тәҗрибәсе булган гражданның була ала. Жирлекнең Ревизия комиссиясе рәисе һәм әгъзаларының эшчәнлеген гамәлгә ашыру белән бәйлә чикләүләр федераль законнар белән билгеләнә.

5. Үз вәкаләтләре чикләрендә торак пунктның Ревизия комиссиясе оештыру һәм функциональ мөстәкыйльлеккә ия.

Авыл жирлегенең ревизия комиссиясе:

1) жирлек бюджеты үтәлешен, жирлек бюджеты проекты, аның үтәлеше турында хисапны әзерләү һәм карауның билгеләнгән тәртибен үтәүне контрольдә тоту;

2) жирлекнең муниципаль милкендә булган мөлкәт белән идарә итү һәм идарә итүнең билгеләнгән тәртибен үтәүне контрольдә тоту;

3) торак пункт бюджетының аерым бүлекләре һәм статьялары буенча комплекслы ревизияләр һәм тематик тикшерүләр үткәртү;

4) жирлек бюджетын раслау турында норматив хокукый акт, ана үзгәрешләр кертү турында норматив хокукый акт, жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан төзелә торган шартнамәләр, муниципаль программалар һәм жирлек бюджеты мәсьәләләренә кагылышлы башка кирәкле документлар проектының экспертизалары;

5) жирлек бюджеты үтәлеше турында еллык хисапны тышкы тикшерү үткәртү;

6) бюджет процессындагы бозылуларны һәм тайпылышларны анализлау һәм тикшерү, аларны бетерү буенча, шулай ук бюджет процессын тулаем көйләүче

муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерү буенча тәкъдимнәр эзерләү һәм жирлек советына керту;

7) жирлек Советы йөкләмәләре, жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, жирлек башкарма комитеты житәкчесе сораулары буенча нәтижәләр һәм жаваплар эзерләү һәм тапшыру.

6. Жирлекнең Ревизия комиссиясе үткәргән тикшерү нәтижәләре жирлек Советы утырышында тикшерелергә, шулай ук жирлек советы билгеләнгән тәртиптә бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш.

7. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары аның таләпләре буенча жирлекнең ревизия комиссиясенә жирлекнең Ревизия комиссиясе компетенциясенә караган мәсьәләләр буенча кирәкле мәгълүмат һәм документлар тапшырырга тиеш.

8. Авыл жирлегенең ревизия комиссиясенен үз исеме белән рәсми бланкы бар.

9. Жирлекнең Ревизия комиссиясе эшчәнлеген тәэмин итү чыгымнары Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясенә ярашлы рәвештә жирлек бюджетында аерым юл белән карала.

10. Жирлекнең ревизия комиссиясе үз эшчәнлеген жирлек Советы тарафыннан расланган законнарға, әлеге уставка һәм жирлекнең Ревизия комиссиясе турында Нигезләмәгә ярашлы рәвештә алып бара.

55 нче маддә. Жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлекнең башкарма комитеты һәм башка жирле үзидарә органнары үзара хезмәттәшлеге нигезләре

1. Бу уставта билгеләнгән вәкаләтләр бүленеше нигезендә, жирлек Советы, жирлек башлыгы һәм жирлекнең башкарма комитеты үз вәкаләтләрен мөстәкыйль рәвештә башкаралар.

2. Жирлек советы һәм жирлекнең башкарма комитеты жирлекнең икътисади һәм социаль үсеше процессын нәтижәле идарә итү һәм аның халкы мәнфәгатләрендә законнарда, әлеге уставта билгеләнгән формаларда үзара хезмәттәшлек итәргә тиеш.

3. Жирлек советы һәм жирлекнең башкарма комитеты кабул ителгән норматив хокукый актларны алар имзаланганнан соң жиде көн эчендә бер-берсенә жиберәләр.

4. Жирлек советы, жирлек башлыгы жирлек башкарма комитеты житәкчесенә жирлек башкарма комитеты житәкчесенен, жирлек Башкарма комитетының башка вазифаи затларының хокукый актларын кабул итү, гамәлдән чыгару яки үзгәртү турында тәкъдим белән мөрәжәгать итәргә, шулай ук аларны суд тәртибендә шикаять итәргә хокуклы.

5. Жирлекнең башкарма комитеты житәкчесе жирлек Советына, жирлек башлыгына жирлек советының, жирлек башлыгының хокукый актларын кабул итү, гамәлдән чыгару, үзгәртү турында тәкъдим белән мөрәжәгать итәргә, шулай ук аларны суд тәртибендә шикаять итәргә хокуклы.

6. Жирлек башлыгы жирлек Советы эш планнарын һәм жирлек Советы карарлары проектларын жирлек Советы Регламентында билгеләнгән тәртиптә жирлек башкарма комитеты житәкчесенә жиберә.

7. Жирлек Советы һәм аның органнары утырышларында, жирлек башлыгы үткәргән утырышларда киңәшмә тавышы хокукы белән жирлек башкарма комитеты житәкчесе, аның урынбасары яки алар вәкаләтле затлар катнашырга хокуклы. Жирлек башкарма комитеты вазыйфаи затлары язма чакыру булганда жирлек Советы утырышларында катнашырга тиеш.

8. Башкарма комитет житәкчесе үткәргән утырышларда жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары катнашырга хокуклы.

9. Жирле үзидарәнең башка органнарының үзара эш итү тәртибен жирлек советы билгели ала.

56 нчы маддә. Жирле үзидарә органнары арасындагы бәхәсләрне хәл итү

Жирле үзидарэ органнары арасында аларның вәкаләтләрен гамәлгә ашыру мәсьәләләре буенча бәхәсләр килешү процедураларын үткәрү юлы белән яки суд тәртибендә хәл ителә.

VII бүлек. САЙЛАУ КОМИССИЯСЕ

57 нче маддә. Торак пунктның сайлау комиссиясе

1. Муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе муниципаль сайлауларны, жирле референдумны, депутатны, жирле үзидарәнәң сайлап куелган органы эгъзасын, жирле үзидарәнәң сайлап куелган вазыйфаи затын чакыртып алу буенча тавыш бирүне, муниципаль берәмлек чикләрен үзгәртү, муниципаль берәмлекне үзгәртеп кору мәсьәләләре буенча тавыш бирүне эзерләүне һәм үткәрүне оештыра.

2. Муниципаль берәмлекнең сайлау комиссиясе жирле үзидарэ органнары структурасына кермәгән Муниципаль орган булып тора.

1. Жирлекнең сайлау комиссиясе жирлек Советы тарафыннан федераль законнарда, Татарстан Республикасы Сайлау кодексында билгеләнгән тәртиптә формалаштырыла.

Жирлекнең сайлау комиссиясе Россия Федерациясе Федераль Собраниеһе Дәүләт Думасында, Татарстан Республикасы Дәүләт Советында депутат мандатларын бүлүгә рөхсәт ителгән кандидатлар исемлеген тәкъдим иткән сәяси партияләр тәкъдимнәре нигезендә төзелә. Күрсәтелгән сайлау комиссиясен формалаштыру шулай ук башка сәяси партияләр һәм башка ижтимагый берләшмәләр тәкъдимнәре нигезендә башкарыла.

2. Жирлек Советы килгән тәкъдимнәр нигезендә жирлекнең сайлау комиссиясе эгъзаларының яртысын билгеләргә тиеш:

1) Россия Федерациясе Федераль Собраниеһе Дәүләт Думасында депутат мандатларын бүлүгә рөхсәт ителгән кандидатларның федераль исемлекләрен тәкъдим иткән сәяси партияләр, шулай ук «Россия Федерациясе Федераль Собраниеһе Дәүләт Думасы депутатларын сайлау турында» Федераль законның 821 маддәһе нигезендә депутат мандатларын тапшырган кандидатларның федераль исемлекләрен тәкъдим иткән сәяси партияләр;

2) Татарстан Республикасы Дәүләт Советында депутат мандатларын бүлүгә рөхсәт ителгән кандидатлар исемлеген тәкъдим иткән сәяси партияләр, шулай ук Татарстан Республикасы Сайлау кодексының 971 маддәһе нигезендә депутат мандатлары тапшырылган кандидатлар исемлеген тәкъдим иткән сәяси партияләр;

3) муниципаль берәмлекнең вәкиллеке органында депутат мандатларын бүлүгә рөхсәт ителгән кандидатлар исемлеген тәкъдим иткән сайлау берләшмәләре.

3. Жирлек Советы муниципаль район сайлау комиссиясе, территориаль сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә жирлек сайлау комиссиясе эгъзаларының гомуми санының яртысын түбәндәгә тәртиптә билгеләргә тиеш:

1) Әгәр муниципаль район сайлау комиссиясе вәкаләтләре территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнмәгән булса, жирлек сайлау комиссиясенә ике эгъзасы муниципаль район сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә, жирлек сайлау комиссиясенә калган эгъзалары территориаль сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә;

2) әгәр муниципаль районның сайлау комиссиясе вәкаләтләре территориаль сайлау комиссиясенә йөкләнгән булса, жирлекнең сайлау комиссиясе эгъзалары территориаль сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә;

3) Әгәр территориаль сайлау комиссиясе вәкаләтләре муниципаль районның сайлау комиссиясенә йөкләнгән булса, жирлекнең сайлау комиссиясе эгъзалары муниципаль районның сайлау комиссиясе тәкъдимнәре нигезендә билгеләнә.

4. Авыл жирлегә сайлау комиссиясенә вәкаләтләре биш ел тәшкил итә.

5. Жирлекнең сайлау комиссиясе 6 эгъзадан тора, хәл иткүче тавыш хокукы бар .

6. Жирлекнең сайлау комиссиясе эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү Россия Федерациясе бюджетлары чыгымнары классификациясенә ярашлы рәвештә жирлек бюджетында аерым юл белән карала.

7. Жирлекнең сайлау комиссиясе вәкаләтләре, аның эшчәнлеген тәртібе һәм гарантияләре федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән көйләнә. Татарстан Республикасы Үзәк сайлау комиссиясенә жирлек Советы мөрәжәгатенә нигезендә кабул ителгән карары буенча жирлекнең сайлау комиссиясе вәкаләтләре территорияль сайлау комиссиясенә йөкләнергә мөмкин.

VIII бүлек. ЖИРЛЕ ҮЗИДАРӘ ОРГАННАРЫ ЭШЧӘНЛЕГЕНЕҢ ГРАЖДАНЛЫК-ХОКУКЫЙ ҺӘМ ФИНАНС НИГЕЗЛӘРЕ

58 нче маддә. Юридик зат хокукларына ия булган жирле үзидарә органнары Федераль закон һәм әлеге Устав нигезендә юридик зат хокуклары жирлек советына һәм жирлекнең башкарма комитетына бирелә.

59 нчы маддә. Жирле үзидарә органнары юридик затлар буларак

1. Жирлек исеменнән жирлек башлыгы, жирлекнең башкарма комитеты житәкчесе милек һәм башка хокукларны һәм бурычларны сатып ала һәм гамәлгә ашыра, судта ышанычсыз чыгыш ясый ала.

2. Юридик зат хокуклары бирелгән жирле үзидарә органнары идарә итү функцияләрен гамәлгә ашыру өчен төзелә торган муниципаль учреждениеләр булып торалар һәм федераль законнарда билгеләнгән тәртіптә юридик затлар сыйфатында дәүләт теркәвенә алыналар.

60 нчы маддә. Жирлекнең жирле үзидарә органнарын финанслау

Жирле үзидарә органнары эшчәнлеген финанс белән тәэмин итү бары тик тиешле муниципаль берәмлекләр бюджетларының үз керемнәре хисабына гына башкарыла.

IX бүлек. ЖИРЛЕК БАШЛЫГЫНА ҺӘМ ЖИРЛЕКНЕҢ БАШКА ВАЗЫЙФАИ ЗАТЛАРЫНА БИРЕЛӘ ТОРГАН СОЦИАЛЬ ҺӘМ БАШКА ГАРАНТИЯЛӘР

61 нче маддә. Жирлек башлыгына һәм жирлекнең башка вазыйфаи затларына бирелә торган социаль һәм башка гарантияләр

Жирлек башлыгы һәм жирлекнең башка вазыйфаи затлары эшчәнлегенә социаль һәм башка гарантияләре «муниципаль берәмлек вәкиллекле органы депутаты вәкаләтләрен гамәлгә ашыру гарантияләре, Татарстан Республикасында жирле үзидарәнен сайлап куелган вазыйфаи заты турында» 2009 елның 12 февралендәге 15-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы Законы һәм жирлек Советы карарлары нигезендә билгеләнә.

X бүлек. жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затларының жаваплылыгы

62 нче маддә. Жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затларының жаваплылыгы

Жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары закон нигезендә жирлек халкы, дәүләт, физик һәм юридик затлар алдында жавап бирәләр.

63 нче маддә. Жирлек Советы депутатларының жирлек халкы алдында жаваплылыгы

1. Жирлек Советы депутатларының, шул исәптән жирлек башлыгы, жирлек халкы алдында жаваплылыгы тиешле депутатның аны сайлаган жирлек халкының ышанычын югалтуы нәтижәсендә килә.

2. Жирлек халкының ышанычын югалткан жирлек Советы депутаты, шул исәптән жирлек башлыгы, әлеге Уставта каралган нигезләр буенча һәм тәртіптә кире чакырылырга мөмкин.

64 нче маддә. Жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затларының дәүләт алдында жаваплылыгы

1. Федераль законнар нигезендә жирлек Советы, жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты житәкчесе дәүләт алдында Россия Федерациясе Конституциясен, федераль конституцион законнары, федераль законнары, Татарстан Республикасы Конституциясен, Татарстан Республикасы законнарын һәм әлегә Уставны бозган очракта, шулай ук жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрен тиешенчә гамәлгә ашырмаган очракта тиешле суд карары нигезендә жаваплылыкка тартыла.

2. Жирлек Советын тарату, жирлек башлыгын, жирлек башкарма комитеты житәкчесен вазифасыннан азат итү һәм отставкага жиберү нигезләре һәм тәртибе «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрендәге 131-ФЗ номерлы Федераль закон белән билгеләнә.

65 нче маддә. Жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затларының физик һәм юридик затлар алдында жаваплылыгы

Жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затларының физик һәм юридик затлар алдында жаваплылыгы федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башлана.

XI бүлек. ЖИРЛЕКНЕҢ МУНИЦИПАЛЬ ХОКУКЫЙ АКТЛАРЫ

66 нчы маддә. Жирлекнең муниципаль хокукый актлары системасы

1. Муниципаль хокукый актлар системасына тораك пункт керә:

- 1) жирлек уставы, жирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар;
- 2) жирлек Советының норматив һәм башка хокукый актлары;
- 3) жирлек башлыгының хокукый актлары, жирлек башкарма комитеты житәкчесе, жирле үзидарәнең башка органнары һәм вазифаи затларының әлегә Уставта каралган карарлары һәм боерыклары.

2. Жирлек уставы һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукый актлар рәвешендә рәсмиләштерелгән карарлар муниципаль норматив хокукый актлар системасында югары юридик көч актлары булып тора, турыдан-туры гамәлгә ия һәм бөтен жирлек территориясендә кулланыла.

Башка муниципаль норматив хокукый актлар әлегә уставка һәм жирле референдумда кабул ителгән хокукый актларга каршы килмәскә тиеш.

3. Жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары кабул иткән муниципаль хокукый актлар жирлекнең бөтен территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш.

Муниципаль хокукый актларны үтәмәгән өчен гражданның, оешма житәкчеләре, дәүләт хакимияте органнары вазыйфаи затлары һәм жирле үзидарә органнары вазыйфаи затлары федераль законнар һәм Россия Федерациясе субъектлары законнары нигезендә жаваплы.

4. Муниципаль хокукый актлар Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль конституцион законнарға, әлегә Федераль законга, шулай ук Россия Федерациясе субъектларының Конституцияләренә (уставларына), законнарына, башка норматив хокукый актларына каршы килмәскә тиеш.

5. Муниципаль хокукый актлар гамәлдән чыгарылырга яки аларның гамәлдә булуы тиешле муниципаль хокукый актны кабул иткән (чыгарган) жирле үзидарә органнары яки жирле үзидарә вазыйфаи затлары тарафыннан, мондый органнар яки тиешле вазыйфалар бетерелгән яки күрсәтелгән органнар яки вазыйфаи затларның вәкаләтләре исемлеге үзгәртелгән очракта, туктатылырга мөмкин – жирле үзидарә органнары яки жирле үзидарә вазыйфаи затлары, аларның вәкаләтләренә муниципаль хокукый актны гамәлдән чыгару яки туктатып тору вакытына тиешле муниципаль хокукый актны кабул итү (чыгару), шулай ук суд тарафыннан кертелгән; ә жирле үзидарә органнары тарафыннан аларга

федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрне гамәлгә ашыруны жайга салучы өлешендә-Россия Федерациясенен вәкаләтле дәүләт хакимияте органы(Татарстан Республикасы дәүләт хакимиятенен вәкаләтле органы).

6. Эшқуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыруны нигезсез кыенлаштыра торган нигезләмәләрне ачыклау максатларында эшқуарлык һәм инвестиция эшчәнлеген гамәлгә ашыру мәсьәләләренә кагыла торган муниципаль норматив хокукый актлар Татарстан Республикасы Законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актлар белән билгеләнгән тәртиптә жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан үткәрелә торган экспертизага дучар ителә.

67 нче маддә. Гражданның ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарлар

1. Жирле эһәмияттәге мәсьәләләренә хәл итү турыдан-туры торак пункт халкы тарафыннан жирле референдумда гражданның ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән башкарыла.

2. Әгәр жирлек халкының ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен өстәмә рәвештә муниципаль норматив хокукый акты кабул итү (чыгару) таләп ителсә, жирле үзидарә органы яки жирлекнең жирле үзидарә вазыйфаи заты, аларның компетенциясенә әлеге акты кабул итү (чыгару) керә, референдумда кабул ителгән карар үз көченә кәргән көннән алып 15 көн эчендә тиешле акты эзерләү һәм (яки) кабул итү вакытын билгеләргә тиеш муниципаль норматив хокукый акт. Бу вакыт өч айдан артмаска тиеш.

3. Гражданның ихтыярын турыдан-туры белдерү юлы белән кабул ителгән карарны гамәлгә ашыру өчен кирәкле муниципаль норматив хокукый акты чыгару срогын бозу жирлек башлыгын чакыртып алу, жирлек башкарма комитеты житәкчесен эштән алу яки жирлек Советы вәкаләтләрне вакытыннан алда туктату өчен нигез булып тора.

68 нче маддә. Жирле үзидарә органнары һәм вазыйфаи затлары тарафыннан кабул ителә торган муниципаль хокукый актларның төрләре

1. Жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары үзләренә йөкләнгән вәкаләтләрне үтәү өчен түбәндәге муниципаль хокукый актлар чыгаралар:

1) торак пункт Советы торак пункт Советы карарлары;

2) жирлек башлыгы жирлек башлыгының карарлары һәм боерыклары;

3) жирлек башкарма комитеты житәкчесе жирлек башкарма комитеты житәкчесе карарлары һәм боерыклары.

2. Жирле үзидарәнең башка вазифаи затлары әлеге уставларга, аларның статусын билгеләүче башка муниципаль норматив хокукый актларга билгеләнгән вәкаләтләрне цикләрәндә боерыклар һәм боерыклар чыгаралар.

69 нчы маддә. Муниципаль хокукый актлар эзерләү

1. Муниципаль хокукый актлар проектларын жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, район прокуроры, Башкарма комитет житәкчесе, территориаль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре, шулай ук жирлекнең аны алып бару мәсьәләләре буенча Ревизия комиссиясе кертә ала.

2. Прокурор үз вәкаләтләрне гамәлгә ашыру барышында гамәлдәге муниципаль норматив хокукый актларны камилләштерү кирәклеген билгеләгәндә муниципаль норматив хокукый актларны үзгәртү, гамәлдән чыгару яки кабул итү турында тәкъдимнәр кертәргә хокуклы.

3. Муниципаль хокукый актлар проектларын кертү тәртибе, аларга кушылган документларның исемлеге һәм формасы жирлек Советы Регламенты, жирлек башлыгы, жирлек башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан билгеләнә.

4. Эшмәкәрлек һәм инвестиция эшчәнлегә субъектлары өчен муниципаль норматив хокукый актларда элек каралган яңа яки үзгәртә торган бурычларны билгеләүче

жирлекнең муниципаль норматив хокукый актлары проектлары Татарстан Республикасы Законы нигезендә муниципаль норматив хокукый актларда билгеләнгән тәртиптә жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан үткәрелә торган Жайлау йогынтысын бәяләргә тиеш булырга мөмкин. :

1) муниципаль берәмлекләрнең вәкиллеке органнарының жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләүче, үзгәртүче, туктатып торучы, гамәлдән чыгаручы норматив хокукый актлары проектлары;

2) бюджет хокук мөнәсәбәтләрән көйләүче муниципаль берәмлекләрнең вәкиллеке органнарының норматив хокукый актлары проектлары.

5. Муниципаль норматив хокукый актлар проектларының жайлау йогынтысын бәяләү эшқуарлык һәм инвестиция эшчәнлегә субъектлары өчен артык бурычлар, тыюлар һәм чикләүләр кертүче яки аларны кертүгә ярдәм итүче нигезләмәләрне, шулай ук эшқуарлык һәм инвестиция эшчәнлегә субъектлары һәм жирле бюджетларның нигезсез чыгымнары барлыкка килүгә ярдәм итүче нигезләмәләрне ачыклай максатында үткәрелә.

70 нче маддә. Торак пункт советының хокукый актлары

1. Жирлек Советы федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, устав белән аның компетенциясенә кертелгән мәсьәләләр буенча жирлек территориясендә үтәү өчен мәжбүри булган кагыйдәләрне билгеләүче карарлар, жирлек башлыгын отставкага жибәру турында карар, шулай ук жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре һәм федераль законнар, Татарстан Республикасы законнары, әлеге устав белән аның компетенциясенә кертелгән башка мәсьәләләр буенча карарлар кабул итә.

2. Жирлек советының жирлек территориясендә үтәү өчен мәжбүри булган кагыйдәләрне билгеләүче карарлары, әгәр федераль законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының күпчелек тавышы белән кабул ителә.

3. Жирле салымнарны һәм жыемнарны билгеләү, үзгәртү һәм бетерүне, жирлек бюджеты акчаларынан чыгымнарны гамәлгә ашыруны күздә тоткан жирлек Советы карарлары жирлек башкарма комитеты житәкчесе инициативасы буенча яки аның нәтижәсе булганда гына жирлек Советы каравына кертеләргә мөмкин. Әлеге нәтижә жирлекнең башкарма комитетына карар проекты тапшырылганнан соң утыз көн эчендә жирлек Советына тапшырыла.

4. Жирлек Советы карарларына жирлек башлыгы аларны кабул иткән көннән алып өч көн эчендә кул куя һәм әлеге уставта билгеләнгән тәртиптә игълан итә.

71 нче маддә. Жирлек башлыгының хокукый актлары

Жирлек башлыгы законнарда, әлеге Уставта, жирлек Советы карарларында билгеләнгән вәкаләтләрне чикләрендә жирлек Советы эшчәнлеген оештыру мәсьәләләре буенча хокукый актлар чыгара.

72 нче маддә. Авыл жирлегә башкарма комитеты житәкчесенә хокукый актлары

Башкарма комитет житәкчесе жирлек Башкарма комитетының законнар, әлеге Устав һәм жирлек Советы карарлары белән билгеләнгән вәкаләтләрне чикләрендә жирле эһәмияттәге мәсьәләләр һәм жирлекнең жирле үзидарә органнарына федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрне гамәлгә ашыруга бәйле мәсьәләләр буенча карарлар, шулай ук жирлекнең башкарма комитеты эшен оештыру мәсьәләләре буенча күрсәтмәләр чыгара.

73 нче маддә. Муниципаль норматив хокукый актларны бастырып чыгару (игълан итү) һәм аларның үз көченә керу тәртибе

1. Жирлек Советы карарлары, әгәр карар үзе башканы билгеләмәсә, жирлек башлыгы тарафыннан имзаланганнан соң 10 көн узгач үз көченә керә.

Жирлек советының салымнар һәм жыемнар турындагы норматив хокукый актлары Россия Федерациясе Салым кодексына ярашлы рәвештә үз көченә керә.

Жирлек Советының жирлек уставын кабул итү яки әлеге уставка үзгәрешләр керту турындагы карарлары Федераль закон, әлеге устав белән билгеләнгән тәртиптә үз көченә керә.

2. Жирлек башлығының, жирлек башкарма комитеты житәкчесенә, жирле үзидарәнә башка вазифаи затларының хокукий актлары, әгәр актлар белән башкасы билгеләнмәгән булса, алар имзаланган көннән үз көченә керә.

3. Муниципаль берәмлек оештыручы оешмаларның хокукий статусын билгеләүче кеше һәм гражданның хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль норматив хокукий актлар, шулай ук жирле үзидарә органнары арасында төзелә торган килешүләр рәсми рәвештә басылып чыкканнан соң (халыкка игълан ителгәннән соң) үз көченә керә.

4. Һәр муниципаль хокукий актта аның реквизитлары булырга тиеш: аның исеме, имзалану датасы (жирлек Советы кабул иткән хокукий актлар өчен шулай ук жирлек Советы кабул иткән дата), теркәлү номеры, хокукий актка кул куйган вазифаи затның исеме, мөһер.

5. Жирлек советының жирлек бюджеты турындагы карарлары, аның үтәләше турында хисап, жирле салымнар һәм жыемнар билгеләү турында, жирлек Советы Регламенты, жирлек Советы, жирлек башлығы, жирлек башкарма комитеты житәкчесе тарафыннан кабул ителгән башка норматив хокукий актлар, муниципаль норматив хокукий актлардан яисә федераль закон белән чикләнгән мәгълүматлар булган аерым нигезләмәләрдән тыш, имзаланган көннән алып жиде көн эчендә рәсми рәвештә бастырылырга (халыкка чыгарылырга) тиеш.

6. Муниципаль сайлаулар, жирле референдум, жирлек Советы депутатын чакыртып алу, жирлек чикләрен үзгәртү, жирлек башлығын һәм аның урынбасарын сайлау, жирлек башкарма комитеты житәкчесен һәм аның урынбасарын билгеләү мәсьәләсе буенча тавыш бирү турында норматив булмаган хокукий актлар һәм законнар нигезендә башка актлар мәжбүри рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш.

7. Закон яки әлеге Устав нигезендә рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка житкерү) мәжбүри булмаган нормага каршы муниципаль хокукий актлар аларны чыгарган органнар яки жирле үзидарә вазифаи затлары карары буенча бастырылырга (халыкка житкерелергә) мөмкин.

8. Муниципаль хокукий актларны рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка житкерү):

жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан оештырылган басма МАССАКУЛӨМ мәгълүмат чараларында яки жирлек территориясендә таратыла торган башка басма МАССАКУЛӨМ мәгълүмат чараларында хокукий акт текстын бастырып чыгару. Хокукий актның тексты башка басма МАССАКУЛӨМ мәгълүмат чараларында басылып чыкканда, әлеге басманың рәсми булуы турында билге булырга тиеш;

- торак пунктта яшәүчеләргә, шул исәптән Махсус Басма басма рәвешендә, хокукий акт текстын үзәкләштерелгән тәртиптә жибәрү (тарату);

- торак пунктлар территориясендәге махсус мәгълүмати стендларда хокукий акт текстын урнаштыру. Күрсәтелгән стендлар саны һәм аларның урнашу урыннары жирлек Советы тарафыннан раслана һәм жирлек халкының муниципаль хокукий акт тексты белән тоткарлыксыз танышу мөмкинлеген тәмин итәргә тиеш;

- хокукий акт текстын муниципаль берәмлекнең рәсми сайтында урнаштыру

9. Муниципаль хокукий актны бастырып чыгарганда (халыкка житкәргәндә) басма МАССАКУЛӨМ мәгълүмат чарасының чыгу датасы яки тиешле актны игълан итү датасы турында мәгълүмат күрсәтелергә тиеш, алар актны таратуны (таратуны) башлау яки аны мәгълүмат стендында урнаштыру датасына туры килергә тиеш.

10. Жирле үзидарә органнарының, муниципаль предприятиеләрнең һәм учреждениеләрнең хокукий статусын билгеләүче кеше һәм гражданның хокукларына, ирекләренә һәм бурычларына кагылышлы муниципаль норматив хокукий актлар жирлек

башлыгы тарафыннан Татарстан Республикасы Юстиция министрлыгына законнарда билгелэнгән срокларда Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары Регистрына кергү өчен жиберелә.

XII нче бүлек. ТОРАК ПУНКТНЫҢ ИКЪТИСАДИ НИГЕЗЕ

74 нче маддә. Торак пунктның икътисади нигезе

Жирлекнең икътисади нигезен муниципаль милектә булган милек, жирлек бюджеты акчалары, шулай ук жирлекнең милек хокуклары тәшкил итә.

75 нче маддә. Жирлекнең муниципаль милке

1. Муниципаль берәмлекләр милкендә булырга мөмкин:

1) жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү өчен билгелэнгән милек;

2) федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгелэнгән очракларда жирлекнең жирле үзидарә органнарына тапшырылган аерым дәүләт вәкаләтләрән гамәлгә ашыру өчен билгелэнгән мөлкәт, шулай ук «жирле үзидарә органнарын оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 06 октябрдәге 131-ФЗ номерлы Федераль законның 4 өлешендә каралган тәртиптә жирле үзидарә органнарының аерым вәкаләтләрән гамәлгә ашыру өчен билгелэнгән мөлкәт Россия Федерациясендә үзидарәләр.

3) жирлек Советы карарларына ярашлы рәвештә жирлекнең жирле үзидарә органнары һәм вазифаи затлары, муниципаль хезмәткәрләр, муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр хезмәткәрләре эшчәнлеген тәэмин итү өчен билгелэнгән милек;

4) жирле үзидарә органнарына федераль законнар белән хәл итү хокукы бирелгән һәм жирле эһәмияттәге мәсьәләләргә кертелмәгән мәсьәләләрне хәл итү өчен билгелэнгән милек;

5) федераль законнарда ярашлы рәвештә башка милек.

76 нчы маддә. Жирлекнең муниципаль милке белән идарә итү, файдалану һәм аның белән идарә итү

1. Жирле үзидарә органнары жирлек исеменнән муниципаль милеккә Россия Федерациясе Конституциясенә, федераль законнарда һәм аларга ярашлы рәвештә кабул ителә торган жирле үзидарә органнарының норматив хокукый актларына ярашлы рәвештә мөстәкыйль рәвештә ия булалар, файдаланалар һәм алар белән идарә итәләр.

2. Жирле үзидарә органнары муниципаль милекне физик һәм юридик затларга, Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнарына, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына һәм башка муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнарына вакытлыча яки даими файдалануга тапшырырга, федераль законнар нигезендә читләштерергә, башка килешүләр төзәргә хокуклы.

77 нче маддә. Муниципаль предприятиеләр, учреждениеләр һәм хужалык жәмгыятьләре

1. Жирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләр төзи, жирле эһәмияттәге мәсьәләләрне хәл итү вәкаләтләрән гамәлгә ашыру өчен кирәкле хужалык жәмгыятьләрен, шул исәптән муниципаль хужалык жәмгыятьләренә булдыруда катнаша ала. Оештыручының муниципаль предприятиеләргә һәм учреждениеләргә карата функцияләрен һәм вәкаләтләрән жирле үзидарәнең вәкаләтле органнары башкара.

Оештыручының функцияләрен һәм вәкаләтләрән гамәлгә ашыручы жирле үзидарә органнары муниципаль предприятиеләр һәм учреждениеләрнең максатларын, эшчәнлек шартларын һәм тәртибен билгели, аларның уставларын раслый, элегә предприятиеләр һәм учреждениеләр житәкчеләрән вазыйфага билгели һәм азат итә, аларның эшчәнлеге турында хисапларны муниципаль берәмлек уставында каралган тәртиптә тыңлый.

2. Жирле үзидарә органнары муниципаль берәмлек исеменнән муниципаль казна учреждениеләре йөкләмәләре буенча субсидияле жавап бирәләр һәм аларны федераль закон нигезендә билгелэнгән тәртиптә үтәүне тәэмин итәләр.

78 нче маддә. Жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр һәм оешмалар белән мөнәсәбәتلәрә

Жирле үзидарә органнарының муниципаль милектә булмаган предприятиеләр, учреждениеләр, оешмалар, шулай ук физик затлар белән мөнәсәбәتلәрә, әгәр законнарда башкасы билгеләнмәгән булса, килешү нигезендә төзелә.

X111 Бүлгә. ТОРАК ПУНКТНЫҢ ФИНАНС НИГЕЗЕ

79 нчы маддә. Торак пункт бюджеты

1. Торак пунктның үз бюджеты бар.

2. Жирлек бюджеты жирлек советының Муниципаль норматив хокукый акты формасында эшләнә һәм раслана.

3. Жирлек бюджетында жирлекнең жирле әһәмияттәгә мәсьәләләрен хәл итү буенча жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен гамәлгә ашыруга юнәлдерелгән керемнәр һәм жирлекнең жирле үзидарә органнары тарафыннан федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән бирелгән аерым дәүләт вәкаләтләрен гамәлгә ашыруны тәэмин итү өчен бирелгән субвенцияләр, шулай ук күрсәтелгән керемнәр һәм субвенцияләр хисабына жирлек бюджетының тиешле чыгымнары аерым карала.

4. Жирлекнең жирле үзидарә органнары федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә һәм аларга ярашлы рәвештә Россия Федерациясенә башка норматив хокукый актларында кабул ителә торган тәртиптә федераль дәүләт хакимияте органнарына һәм (яки) Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарына жирлек бюджеты үтәләше турында хисаплар тапшыралар.

80 нче маддә. Торак пунктта бюджет процессы

1. Жирлек бюджетын формалаштыру, раслау, үтәү һәм аның үтәләшен контрольдә тоту жирле үзидарә органнары тарафыннан мөстәкыйль рәвештә башкарыла. Жирлек бюджетын формалаштыру, раслау һәм үтәү тәртибе Россия Федерациясә Бюджет кодексы, федераль законнар һәм аларга ярашлы рәвештә кабул ителгән Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнә.

2. Жирлек бюджеты проекты, жирлек бюджетын раслау турында жирлек Советы карары, аның үтәләше турында еллык хисап, жирлек бюджеты үтәләше барышы һәм жирле үзидарә органнары муниципаль хезмәткәрләре, муниципаль учреждениеләр хезмәткәрләре саны турында квартал саен белешмәләр, аларны акчалата тотуга чыгымнарны күрсәтеп, рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка житкереләргә) тиеш.

3. Жирле салымнар турында муниципаль норматив хокукый актларга үзгәрешләр кертү турында жирлек Советының муниципаль норматив хокукый актлары, Россия Федерациясә бюджет системасы бюджетлары керемнәрен үзгәртүгә китерә торган, чираттагы финанс елында һәм план чорында үз көченә керә торган жирлек Советына жирле бюджет турында карар проектын керткән көнгә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча жирлек советының Муниципаль норматив хокукый актлары кабул ителәргә тиеш. Чираттагы финанс елы һәм план чоры.

4. Жирлек бюджеты проекты өч елга (Чираттагы финанс елы һәм план чоры) төзелә һәм раслана.

5. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты жирлекнең чыгым йөкләмәләрен финанс белән тәэмин итү максатларында жирлекнең социаль-икътисади үсешә фаразы нигезендә төзелә.

6. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проекты Россия Федерациясә Бюджет кодексы һәм аның таләпләрен үтәп кабул ителгән Татарстан

Республикасы Бюджет кодексы һәм әлеге устав нигезендә жирлек башкарма комитеты тарафыннан билгеләнгән тәртиптә һәм срокларда төзелә.

7. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектын төзү:

Россия Федерациясендә бюджет сәясәтен (бюджет сәясәте таләпләрен) билгеләүче Россия Федерациясе Президентының Россия Федерациясе Федераль Жыенына юлнамасы нигезләмәләре;

Татарстан Республикасы Президентының Татарстан Республикасы Дәүләт Советына Юлнамасы;

торак пунктның социаль-иқтисади үсешен фаразлау;

жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре:

бюджет прогнозы (бюджет прогнозы проекты, бюджет прогнозы үзгәрешләре проекты) озақ вакытлы чорга;

дәүләт (муниципаль) программаларында (дәүләт (муниципаль) программалары проектларында, күрсәтелгән программаларга үзгәрешләр проектларында).

8. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карарда бюджетның төп характеристикалары булырга тиеш, аларга бюджет керемнәренең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты керә.

9. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турындагы карарда, әгәр алар Россия Федерациясе Бюджет законнары белән билгеләнмәгән булса, Россия Федерациясе бюджет системасы бюджетлары арасында керемнәрне бүлү нормативлары булырга тиеш.

10. Торак пункт бюджеты турында карар белән:

жирлек бюджеты керемнәренең Баш администраторлары Исемлегә;

жирлек - бюджеты дефицитын финанслау чыганақларының Баш администраторлары Исемлегә;

чыгым төрләренең бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары, төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) яки бүлекләре, бүлекчәләре, максатчан статьялары (дәүләт (муниципаль) программалары һәм программасыз эшчәнлек юнәлешләре), чыгым төрләренен төркемнәре (төркемнәре һәм төркемчәләре) һәм (яки) максатчан статьялары (дәүләт (муниципаль) программалары һәм программасыз эшчәнлек юнәлешләре), төркемнәре буенча бюджет ассигнованиеләрен бүлү (төркемнәргә һәм төркемчәләргә) Чираттагы финанс елына (Чираттагы финанс елына һәм план чорына) бюджет чыгымнарын классификацияләү чыгымнары төрләре, шулай ук Бюджет кодексы, Россия Федерациясе субъекты законы, жирлек советының муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән очрақларда бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча;

дәүләт бюджеттан тыш фондлары бюджетларынан тыш, чираттагы финанс елына (Чираттагы финанс елына һәм план чорына) бюджет чыгымнарының ведомство структурасы;

жәмәгать норматив йөкләмәләрен үтәүгә юнәлтелгән бюджет ассигнованиеләренең гомуми күләме;

башка бюджетлардан алынган һәм (яки) Россия Федерациясе бюджет системасының башка бюджетларына чираттагы финанс елында һәм план чорында бирелә торган бюджетара трансфертлар күләме;

жирлек бюджетының шартлы рәвештә расланган (расланган) чыгымнарының гомуми күләме жирлек бюджетының гомуми чыгымнарының 2,5 процентыннан ким булмаган күләмдә, икенче елга жирлек бюджетының гомуми чыгымнарының 5 процентыннан ким булмаган күләмдә;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына Россия Федерациясе Бюджет кодексының 96 статьясында билгеләнгән жирлек бюджеты дефицитын финанслау чыганақлары;

муниципаль эчке бурычның югары чиге Чираттагы финанс елыннан һәм һәр план чорыннан соң киләсе елның 1 гыйнварына булган хәл буенча, шул исәптән муниципаль гарантияләр буенча бурычның югары чиге күрсәтелгән;

жирлек бюджетының Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм ана ярашлы рәвештә Татарстан Республикасы Бюджет кодексы тарафыннан жирлек Советының муниципаль норматив хокукый актлары белән билгеләнгән башка күрсәткечләре.

11. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты расланган бюджетның план чоры параметрларын үзгәртү һәм аларга бюджет проектының план чорының икенче елы параметрларын өстәү юлы белән раслана.

Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты план чорының расланган бюджеты күрсәткечләрен төгәлли һәм төзелә торган бюджетның план чорының икенче елы күрсәткечләрен раслай.

Жирлекнең раслана торган бюджетының план чоры параметрларын төгәлләштерү:

1) Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проектына карау предметы булган күрсәткечләргә төгәлләүне раслау;

2) жирлек бюджеты чыгымнарының ведомство структурасының расланган күрсәткечләрен арттыруны яки киметүне яки аңа өстәмә максатчан статьялар һәм (яки) жирлек бюджеты чыгымнары төрләре буенча бюджет ассигнованиеләрен кертүне раслау.

12. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты турында карар проекты белән бер үк вакытта жирлек Советына:

Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлекнең бюджет һәм салым сәясәтенең төп юнәлешләре;

агымдагы финанс елының узган чорында торак пунктның социаль-иқтисади үсешенә алдан йомгаклары һәм агымдагы финанс елында торак пунктның социаль-иқтисади үсешенә көтелгән йомгаклары;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына торак пунктның социаль-иқтисади үсешен фаразлау;

Чираттагы финанс елына һәм план чорына торак пунктның консолидацияләнгән бюджетының төп характеристикаларын (килемнәрнең гомуми күләме, чыгымнарның гомуми күләме, бюджет дефициты) фаразлау, яки расланган урта сроклы финанс планы;

торак пункт бюджеты проектына аңлатма язуы;

бюджетара трансфертларны бүлү методикасы (методика проектлары) һәм исәп-хисаплары;

Чираттагы финанс елыннан (Чираттагы финанс елы һәм һәр план чоры елы) соң киләсе елның 1 гыйнварына муниципаль эчке бурычның югары чиге һәм (яки) Чираттагы финанс елыннан һәм һәр план чоры елыннан соң киләсе елның 1 гыйнварына муниципаль тышкы бурычның югары чиге;

агымдагы финанс елына көтелгән бюджет үтәлешен бәяләү;

жирлек Советы, жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан тәкъдим ителгән күрсәтелгән органнарның бюджет сметалары проектлары, күрсәтелгән бюджет сметаларына карата жирлекнең башкарма комитеты белән фикер каршылыклары килеп чыккан очракта тәкъдим ителә;

бюджет керемнәре чыганақлары реестрлары;

Россия Федерациясе Бюджет кодексында билгеләнгән һәм ана ярашлы рәвештә Татарстан Республикасы Бюджет кодексында һәм әлеге Уставта кабул ителгән башка документлар һәм материаллар.

13. Чираттагы финанс елына һәм план чорына жирлек бюджеты проектына төзү жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы, Татарстан Республикасы Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә кабул ителә торган федераль законнар нигезендә башкарыла һәм нәтижә бирү өчен жирлекнең ревизия комиссиясенә жиберелә.

14. Жирлекнең башкарма комитеты жирлек советына чираттагы финанс елына һәм план чорына бюджет турында карар проектын агымдагы елның 15 ноябреннән дә соңга калмыйча кертә.

15. Жирлек бюджеты турында карар проектын карау һәм аны раслау тәртибе, жирлек советының Муниципаль норматив хокукый акты белән билгеләнгән, Чираттагы финанс елының 1 гыйнварыннан бюджет турында карарның үз көченә керүен, шулай ук күрсәтелгән карар белән Россия Федерациясе Бюджет кодексының 1841 статьясы нигезендә күрсәткечләрне һәм характеристикаларны раслауны күздә тотарга тиеш.

16. Жирлек бюджеты турында Карар 1 гыйнвардан үз көченә керә һәм финанс елының 31 декабренә кадәр гамәлдә, әгәр Россия Федерациясе Бюджет кодексында һәм (яки) жирлек бюджеты турында карарда башкасы каралмаган булса.

Жирлек бюджеты турында карар билгеләнгән тәртиптә имзаланганнан соң ун көннән дә соңга калмыйча рәсми рәвештә бастырылырга тиеш.

17. Жирлекнен жирле үзидарә органнары жирлек бюджетының баланслы булуын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен жайга салу, бюджет процессын гамәлгә ашыру, дефицит күләме, Муниципаль бурыч күләме һәм структурасы, жирлекнең бюджет йөкләмәләрен үтәү буенча билгеләнгән федераль законнарның һәм Татарстан Республикасы законнарының үтәлешен тәэмин итә.

18. Торак пункт бюджеты керемнәре Россия Федерациясе бюджет законнарына, салымнар һәм жыемнар турында законнарга һәм башка мәжбүри түләүләр турында законнарга ярашлы рәвештә формалаштырыла.

19. Жирлек бюджеты чыгымнары Россия Федерациясе Бюджет кодексында каралган формаларда башкарыла.

20. Жирлек бюджетының федераль дәүләт хакимияте органнары, Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары вәкаләтләрен финанслауга чыгымнарын гамәлгә ашыру, федераль законнар һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән очраклардан тыш, рөхсәт ителми.

21. Муниципаль милек объектларына бюджет инвестицияләре Россия Федерациясе Бюджет кодексына ярашлы рәвештә башкарыла.

81 нче маддә. Муниципаль ихтыяжлар өчен товарлар китерүгә, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру

1. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр Сатып Алу Россия Федерациясенең дәүләт һәм муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу өлкәсендә контракт системасы турындагы законнарына ярашлы рәвештә башкарыла.

2. Муниципаль ихтыяжларны тәэмин итү өчен товарлар, эшләр, хезмәтләр сатып алу жирле бюджет акчалары хисабына башкарыла.

82 нче маддә. Торак пункт гражданның үзара салым салу чаралары

1. Гражданның үз-үзләренә салым салу чаралары дип гражданның жирле әһәмияттәге конкрет мәсьәләләргә хәл итү өчен бер тапкыр түләүләре аңлатыла. Гражданның үзара салым тәртибендә түләүләр күләме, аерым категория гражданның тыш, барлык торак пунктта яшәүчеләргә тиң итеп билгеләнә, аларның саны торак пунктта яшәүчеләрнең гомуми санының 30 процентыннан артмаска тиеш, алар өчен түләүләр күләме киметелгә мөмкин.

2. Әлеге статьяның 1 өлешендә күрсәтелгән гражданның бер тапкыр түләүләрен кертү һәм куллану мәсьәләләре жирле референдумда хәл ителә.

83 нче маддә. Жирлекнең муниципаль бурычлары

1. Жирлек бюджетты дефицитын финанслау һәм бурыч йөкләмәләрен түләү максатларында муниципаль эчке бурычларны федераль законнарда билгеләнгән тәртиптә башкарырга хокуклы.

2. Муниципаль үзләштерүләренә жирлек исеменнән гамәлгә ашыру хокукы Россия Федерациясе Бюджет кодексына ярашлы рәвештә жирлекнең башкарма комитетына карый.

3. Агымдагы финанс елы башына жирлек бюджетты акчаларының калдыклары агымдагы финанс елында жирлек бюджетты турында карар белән жирлек бюджетты дефицитын финанслауның күрсәтелгән чыганагы буларак каралган акчалардан артык күләмдә касса өзеклекләрен каплауга юнәлтелергә мөмкин.

84 нче маддә. Жирлекнең жирле бюджетты үтәлеше

1. Жирле бюджет Россия Федерациясе Бюджет кодексына ярашлы рәвештә башкарыла.

2. Жирлек бюджетты касса бердәмлеге һәм чыгымнарның ведомствога буйсынуы нигезендә башкарыла.

3. Жирлек бюджетты үтәлешенә касса хезмәте күрсәтү, жирлек бюджетты акчаларын алучыларның шәхси счетларын ачу һәм алып бару Россия Федерациясе һәм Татарстан Республикасы законнары белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

4. Жирлек бюджеттының үтәлеше жирлекнең жыелма бюджет рәсеме һәм жирлекнең касса планы нигезендә оештырыла.

85 нче маддә. Бюджет хисабы. Жирлек бюджетты үтәлеше турында еллык хисап

1. Жирлекнең бюджет хисабы еллык булып тора.

2. Жирлекнең бюджет хисабы жирлекнең башкарма комитеты тарафыннан бюджет акчаларының тиешле баш администраторларының жыелма бюджет хисабы нигезендә төзелә.

3. Жирлек бюджетты үтәлеше турында еллык хисап жирлек Советы карары белән расланьрга тиеш.

4. Жирлек Советына тапшырылганчы жирлек бюджетты үтәлеше турында еллык хисап тышкы тикшерүгә дучар ителә, ул бюджет акчаларының баш администраторларының бюджет хисабын тышкы тикшерүне һәм жирлек бюджетты үтәлеше турында еллык хисапка нәтижә эзерләүне үз эченә ала.

Жирлек бюджетты үтәлеше турындагы еллык хисапны тышкы тикшерү жирлекнең контроль-хисап органы тарафыннан Россия Федерациясе Бюджет кодексы һәм Татарстан Республикасы Бюджет кодексы таләпләрен үтәп һәм федераль законнарда билгеләнгән үзенчәлекләренә исәпкә алып, жирлекнең вәкиллекле органы муниципаль хокукый акты белән билгеләнгән тәртиптә башкарыла.

5. Жирлекнең башкарма комитеты агымдагы финанс елының 1 апреленнән дә соңга калмыйча жирлек бюджетты үтәлеше турында хисап тапшыра. Жирлек бюджетты үтәлеше турында еллык хисапка нәтижә эзерләү бюджет акчаларының баш администраторларының еллык бюджет хисабын тышкы тикшерү мәгълүматлары нигезендә 1 айдан артмаган срокта үткәрелә.

6. Жирлек бюджетты үтәлеше турында еллык хисапка нәтижә жирлекнең Ревизия комиссиясе тарафыннан жирлек Советына бер үк вакытта жирлекнең башкарма комитетына жиберелә.

7. Ел саен агымдагы финанс елының 1 маеннан да соңга калмыйча жирлекнең башкарма комитеты жирлек советына хисап финанс елында жирлек бюджетты үтәлеше турында карар проекты, жирлек бюджетты үтәлеше турында башка бюджет хисабы һәм Россия Федерациясе бюджет законнарында каралган башка документлар кушымтасы белән жирлек Советының хисап финанс елында жирлек бюджетты үтәлеше турында еллык хисабын тапшыра.

8. Жирлек бюджетты үтөлеше турында еллык хисапны карау нәтижеләре буенча жирлек Советы жирлек бюджетты үтөлеше турында еллык хисапны раслау яки кире кагу турында Карар кабул итә.

Жирлек Советы жирлек бюджетты үтөлеше турында еллык хисапны кире каккан очракта, ул мәгълүматны дәрәс чагылдырмау яки тулы булмаган фактларны бетерү һәм 1 айдан да артмаган вакытка кабат ташшыру өчен кайтарыла.

9. Жирлек бюджетты үтөлеше турында карар белән жирлек бюджеттының керемнәре, чыгымнары һәм дефициты(профициты) гомуми күләме күрсәтелгән хисап финанс елы өчен жирлек бюджетты үтөлеше турында хисап раслана.

Жирлек Советының хисап финанс елы өчен жирлек бюджетты үтөлеше турындагы карарына аерым кушымталар белән күрсәткечләр раслана:

жирлек бюджетты керемнәре бюджет керемнәрен классификацияләү кодлары буенча;

жирлек бюджетты чыгымнарының ведомство структурасы буенча жирлек бюджетты чыгымнары;

жирлек бюджетты чыгымнарын бюджет чыгымнарын классификацияләү бүлекләре һәм бүлекчәләре буенча;

бюджет дефицитын финанслау чыганаclarын классификацияләү кодлары буенча жирлек бюджетты дефицитын финанслау чыганаclarы.

86 нчы маддә. Муниципаль финанс контроле

Дәүләт (муниципаль) финанс контроле Россия Федерациясе бюджет законнарын һәм бюджет хокук мөнәсәбәтләрен көйләүче башка норматив хокукый актларны үтәүне тәмин итү максатларында гамәлгә ашырыла.

Дәүләт (муниципаль) финанс контроле тышкы һәм эчке, алдан һәм аннан соңгысына бүленә.

Жирлек советы Россия Федерациясе Бюджет кодексы нигезләмәләренә ярашлы рәвештә финанс контролен гамәлгә ашыра.

XIV БҮЛЕК.ТОРАК ПУНКТ УСТАВЫН КАБУЛ ИТҮ. ӘЛЕГЕ УСТАВКА ҮЗГӘРЕШЛӘР КЕРТҮ

87 нче маддә. Торак пункт Уставы проектының эзерләү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Жирлек уставы проекты, жирлек советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары проекты жирлек башлыгы, жирлек Советы депутатлары, Башкарма комитет житәкчесе, территорияль ижтимагый үзидарә органнары, гражданның инициатив төркемнәре тарафыннан жирлек Советына кертелергә мөмкин.

2. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проектының эзерләү өчен жирлек Советы карары белән махсус комиссия төзелергә мөмкин. Әлеге комиссия эшендә катнашу өчен Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары белгечләре, экспертлар чакырылырга мөмкин.

3. Муниципаль берәмлек уставы проекты, муниципаль берәмлек уставын кабул итү, муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы мәсьәләне караган көнгә кадәр 30 көннән дә соңга калмыйча муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турындагы муниципаль хокукый акт проекты муниципаль берәмлекнең вәкиллекле органы тарафыннан билгеләнгән күрсәтелгән Устав проекты, күрсәтелгән муниципаль берәмлек проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен бер үк вакытта бастырып чыгару (халыкка житкерү) белән рәсми рәвештә бастырып чыгарылырга (халыкка житкерелергә) тиеш хокукый акт, шулай ук гражданның фикер алышуда катнашу тәртибе. Муниципаль берәмлек уставына үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль хокукый акт проекты буенча тәкъдимнәрне исәпкә алу тәртибен, шулай ук муниципаль берәмлек Уставына Россия

Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (устав) яки Россия Федерациясе субъекты законнары нигезлэмэләрен әлеге уставка туры китерү максатларында төгәл кабатлау формасында үзгәрешләр кертелгән очракта гражданның аны тикшерүдә катнашу тәртибен рәсми рәвештә бастырып чыгару (халыкка житкерү) таләп ителми бу норматив хокукый актлар белән.

4. Муниципаль берәмлек уставы проекты, шулай ук әлеге уставка үзгәрешләр һәм өстәмәләр кертү турында муниципаль норматив хокукый акт проекты, муниципаль берәмлек уставына әлеге уставны әлеге норматив хокукый актларга туры китерү максатларында Россия Федерациясе Конституциясе, федераль законнар, конституция (устав) яки Россия Федерациясе субъекты законнары нигезлэмэләрен төгәл кабатлау формасында үзгәрешләр кертелгән очраклардан тыш

88 нче маддә. Торак пункт уставын кабул итү, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү тәртибе

1. Жирлек Уставы проекты, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турында карар проекты карау жирлек Советы Регламентына ярашлы рәвештә кимендә ике укылышта башкарыла.

2. Жирлек уставы проекты, әлеге уставка үзгәрешләр кертү турында карар проекты кабул ителгәннән соң, әлеге проект беренче укылышта жирлек башлыгы тарафыннан жирлек Советы депутатларына, хокук булдыру инициативасы хокукының башка субъектларына төзәтмәләр кертү өчен жибәрелә.

3. Жирлек уставы, жирлек Советы карары уставка үзгәрешләр кертү турында жирлек Советы депутатларының билгеләнгән санының өчтән ике өлешә күпчелек тавыш белән кабул ителә.

89 нчы маддә. Торак пункт Уставының, әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карарның үз көченә керү тәртибе

1. Жирлек уставы, жирлек советының әлеге уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары, алар кабул ителгәннән соң, жирлек башлыгы тарафыннан федераль закон нигезендә билгеләнгән тәртиптә дәүләт теркәве өчен Муниципаль берәмлекләр уставларын теркәү өлкәсендә башкарма хакимиятнең вәкаләтле федераль органына жибәрелә.

2. Торак пункт уставы, торак пункт Советының әлеге Уставка үзгәрешләр кертү турындагы карары дәүләт теркәвеннән соң рәсми рәвештә басылып чыгарылырга (халыкка игълан ителергә) тиеш һәм алар рәсми рәвештә басылып чыкканнан соң (халыкка игълан ителгәннән соң) үз көченә керә.

3. Әлеге уставка кертелгән үзгәрешләр, жирле үзидарә органнары структурасын, жирле үзидарә органнары вәкаләтләрен (вәкаләтләрен, вәкаләтләре срогын һәм жирле үзидарәнән сайлап куелган вазыйфаи затларын сайлау тәртибен исәпкә алмаганда) әлеге уставка күрсәтелгән үзгәрешләргә кертү турында муниципаль норматив хокукый акт кабул иткән жирлек Советының вәкаләтләре срогы тәмамланганнан соң үз көченә керә.

4. Жирлек уставына кертелгән һәм районның контроль органын булдыруны күздә тоткан үзгәрешләр һәм өстәмәләр әлеге статьяның 2 пунктында каралган тәртиптә үз көченә керә.